ШУ АЗИЗ ВАТАН, ЎЗБЕКИСТОН, БАРЧАМИЗНИКИ!

ИШОНЧ

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг газетаси

3 СЕНТЯБРЬ 1996 ЙИЛ, СЕШАНБА

№ 70 (317)

МУСТАҚИЛ ЮРТИМГА

Элда гап бор: тахт яратиш осонроқ,
Бахт яратмоқ бироқ қийин, мушкул иш.
Иккисин ҳам тутдинг кафтда,
Қалбинг пок -
Бўлганидан элим топдинг кушойиш.

Бутун олам зарҳал нурга ўралди,
Мовий юзин очди бизларга осмон.
Бошинг узра Қуёш куйи таралди,
Бахтинг бўлди истиқболингга посбон.

Эркинг бугун оламларга овоза,
Камолингга ҳавас қилмоқда жаҳон.
Иқболингдан эллар олур андоза,
Аллоҳ энди сени сақласин омон.

Келажагинг порлоқ сенинг, диёрим,
Эътиқодни туғ айлаган элинг бор.
"Жонинг билан боғлиқдир менинг борим",
Деган содиқ, меҳрли қиз-ўғлинг бор.

Нодира РАШИДОВА.

МУСТАҚИЛ ЎЗБЕКИСТОНИМИЗ АБАДУЛ-АБАД ТУРСИН!

Ҳур жамиятни, эркин иқтисодни барпо этиш, инсон имкониятларидан тўла фойдаланиш, унинг қилган меҳнати, ақл-заковатига қараб нафақат моддий, балки маънавий баҳо ва рағбат бериш, бир сўз билан айтганда, халқимизни рози қилиш- бу масалалар устида ҳали кўп ишлашимиз керак.

Шу билан бирга: ҳар қайси жамият аъзоси ўз инсоний ҳуқуқларини, ўз имкониятларини тўла англаб олиб, ўзини мамлакатнинг ҳақиқий фуқароси деб ҳис қилган ва бугун қураётган жамиятимиз ҳаётида фаол қатнашиб, ўз Ватанидан, ўз заминидан, ўз тарихи ва халқидан фахрланиш туйғусига эга бўлган тақдирдагина биз ўз муродимизга етамиз. Ватан ҳамма нарсадан мўътабар ва азизлигини, унинг номини эъзозлашда улуғ бобомиз Амир Темур сингари шарафлаш зарурлигини англаб, Ўзбекистонда ўчмас муҳаббатни, садоқатни, фидойиликни дилға жо қилсак, иншоаллоҳ кўзлаган ҳамма мақсадларимизга эришамиз.

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 5 йиллиги тантаналаридаги табрик сўзидан.

БАЙРАМ ТУҲФАЛАРИ

Қашқадарё вилояти Китоб туманида минг нафар томошабин сиғадиган замонавий теннис корти ишга тушди. Туртта ўйин майдонига эга. Унинг саунаси, души, дам олиш хоналари мавжуд. Бу теннис кортини Китоб ип-йигирув фабрикасининг буюртмасига кўра «Ўзжамхўжқурилиш» бирлашмасининг тумандаги 225-хўжаликлараро механизациялашган кўчма жамланмаси қурувчилари бунёд этишди.

****

Шаҳрисабз шаҳрида дон маҳсулотлари комбинати иш бошлади. Бу ерда қурилган янги комбинат 18,5 минг тонна донни сақлаш ва тозалаш имкониятига эга. Айни пайтда комбинатнинг биринчи навбати фаолият кўрсатмоқда. У тўлиқ фойдаланишга топширилгач бир кеча-кундузда 100 тонна буғдойни унга айлантириш имкониятига эга бўлади. Комбинатни «Қашқадарёқурилиш» жамоа корхонасининг бунёдкорлари қурдилар.

А.САМАРИДДИНОВ,
«Ишонч» мухбири.

САМИМИЙ МИННАТДОРЛИК

31 август куни пойтахтимизнинг Мустақиллик майдонида Ватанимиз истиқлолининг беш йиллигига бағишланган катта байрам тантаналари бўлиб ўтди. У халқимиз ва пойтахт меҳмонлари қалбида ўчмас таассурот қолдирди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов тантана қатнашчилари сиймосида бутун Ўзбекистон халқига байрам табриги билан мурожаат этди.

Байрам дастурида мустақилликнинг беш йили мобайнида мамлакатимиз эришган улкан зафарлар, халқпарвар ички ва ташқи сиёсат тантанаси, диёримизда қарор топган халқлар ўртасидаги дўстлик, миллий тотувлик ва биродарлик, Туркистон халқларининг азалий дўстлиги, дунёнинг тараққий топган мамлакатлари билан йўлга қўйилган ҳамкорлик алоқалари — тарихий «Буюк ипак йўли»нинг қайта тикланиши, миллий қадриятлар, имону диёнатли халқимиз маънавияти, соҳибқирон Амир Темур авлодларига хос миллий ғурури, бетакрор санъати, сержило рақслар ва театрлаштирилган томошаларда ёркин ифодасини топди.

Байрам тантаналарида Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда барча вилоятлар вакиллари, маҳаллалар оқсоқоллари ва мўътабар онахонлар, Олий Мажлис депутатлари, Тошкентда фаолият кўрсатаётган дипломатик корпус ва нуфузли халқаро ташкилотларнинг раҳбарлари, хорижий меҳмонлар иштирок этди.

Байрам дастурини тайёрлашда мамлакатимиздаги таниқли бадиий жамоалар, ўзбек эстрадаси юлдузлари, атоқли санъаткор ва шоирлар, бастакор ва рассомлар, «Ўзбекистон — Ватаним маним» қўшиқлар кўрик-танлови ғолиблари, республика байналмилал миллий маданий маркази қошидаги бадиий гуруҳлар, талаба ва мактаб ўқувчилари, овоз кучайтириш ва ёритиш мутахассислари сидқидилдан меҳнат қилдилар.

Байрам дастури қадимий маданиятимиз мустақиллик йилларида эришган улкан ютуқларнинг намойиши бўлди. Байрам тантаналари ранг-баранг оловли нурлар гулдастаси — мушакбозлик билан якунланди.

Президент Ислом Каримов мазкур байрам дастурини тайёрлашда бош-қош бўлган ташкилий қўмита аъзолари, тадбирларда фаол қатнашган Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри вакилларига, барча ижодий гуруҳлар иштирокчиларига самимий миннатдорлик билдирди. Давлатимиз раҳбари халқимизнинг фидокорона меҳнатини, истиқлол йилларида қўлга киритаётган ютуқларини бадиий тарғиб этиш йўлидаги ишларида уларга ижодий муваффақиятлар тилади.

МИЛЛИЙ ОЛИМПИЯ ҚЎМИТАСИДА УЧРАШУВ

1 сентябрь куни Ўзбекистон Миллий олимпия қўмитасида Халқаро олимпия қўмитаси Президенти Хуан Антонио Самаранч билан Ўзбекистон Миллий олимпия қўмитаси президенти ҳамда спорт федерациялари раҳбарларининг учрашуви бўлиб ўтди.

Х. Самаранч Халқаро олимпия қўмитасининг дунёда спортни ривожлантириш йўлидаги ташкилотчилик ва ташаббускорлик фаолияти ҳақида сўзлаб, Ўзбекистоннинг бу борадаги саъй-ҳаракатларидан мамнуният изҳор этди.

— Мен, — деди у, жумладан, — Марказий Осиёдаги ягона музей — Ўзбекистон Олимпия шон-шуҳрати музейининг очилиш маросимида қатнашиш шарафига муяссар бўлдим. Ўзбекистон ҳукумати спортни ривожлантиришга ўзининг катта ҳиссасини қўшаётганидан беҳад мамнунман. Мамлакатингизга қилган икки ташрифимдан кейин бу ерда «Осиё ўйинлари» мусобақалари бўлиб ўтди, Олимпия шон-шуҳрати музейи очилди. Ўйлайманки, кейинги зиёратимда яна шундай қувончли тадбирларнинг гувоҳи бўламан.

Шунингдек, Х. Самаранч, Американинг Атланта шаҳрида бўлиб ўтган ёзги олимпиада ўйинларида иштирок этган Ўзбекистонлик спортчилар маҳоратини юқори баҳолаб, бундан кейин улар ичида совриндорлар сонининг ошишига умид билдирди.

***

Шу куни Х. Самаранч пойтахтимиздаги спорт иншоотлари, жумладан, Пахтакор стадиони билан танишиб, бу ерларда амалга оширилган ишларга юқори баҳо берди.

(ЎзА).

ТАРИХИМИЗ ВА ЮТУҚЛАРИМИЗ КЎЗГУСИ

1 сентябрь куни Ватанимиз пойтахтида Олимпия шон-шуҳрати музейининг очилиш маросими бўлиб ўтди. Осиёда ягона бу музейни барпо этиш фикри Президентимиз Ислом Каримовнинг шу йил баҳорда Халқаро олимпия қўмитасининг Лозаннадаги қароргоҳига ва бу ердаги Олимпия шон-шуҳрати музейига ташрифи чоғида туғилган эди. Ўшанда юртбошимиз Ўзбекистоннинг ҳам ана шундай музейи бўлажагини, у мамлакатимиз халқининг шонли тарихи, анъаналари, мардлиги ҳақида ҳикоя қилувчи маскан бўлишини таъкидлаган эди.

Музейнинг очилиш маросимига Халқаро олимпия қўмитаси (ХОҚ) президенти Хуан Антонио Самаранч жаноблари ташриф буюрди. Гўзал қилиб таъмирдан чиқарилган музей остонасида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ва ХОҚ президенти Хуан Антонио Самаранчни республикамиз спорти фахрийлари, Олимпия ўйинлари совриндорлари ва иштирокчилари, пойтахт жамоатчилиги вакиллари, журналистлар қарши олди. Тантанали маросимга хорижий мамлакатлар ва халқаро ташкилотларнинг Тошкентдаги ваколатхоналари вакиллари ҳам таклиф этилган эди.

Карнай-сурнай ва доиранинг ўйноқи садолари остида миллий либосдаги қизлар ҳурматли меҳмонларга Ўзбекистон заминининг анвойи гулларини тақдим этдилар.

Музейнинг очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ОЛИМПИЯ ШУҲРАТИ МУЗЕЙИНИНГ ОЧИЛИШИ МАРОСИМИДАГИ НУТҚИ

Муҳтарам Хуан Антонио Самаранч жаноблари!
Хонимлар ва жаноблар!
Азиз дўстлар!

Халқимиз озодлик ва ҳуррият нашидасидан баҳраманд бўлган улуғ айём — Мустақиллик байрами муносабати билан ҳаммангизни самимий табриклашга ижозат бергайсиз.

Ўзбекистон Олимпия шуҳрати музейининг Мустақиллик байрами кунида очилишининг чуқур рамзий маъноси бор. Ўзбекистонда спорт ҳаракатининг авж олиши ва истиқлол — бир-бирига чамбарчас боғлиқдир.

Бугунги тантанада дунё олимпия ҳаракатига муваффақиятли бошчилик қилаётган, саломатлик, халқлар ўртасидаги дўстлик, бирдамлик, дунёдаги ҳар қайси кишининг ҳаёти мазмунига айланиши учун фидойилик кўрсатаётган Хуан Антонио Самаранч жанобларининг иштирок этаётгани янада қувончлидир.

Биз бу ташрифни Халқаро Олимпия қўмитаси томонидан мамлакатимиздаги спорт ҳаракатининг қўллаб-қувватланиши, халқимизга нисбатан самимий ҳурмат рамзи ва спортчиларимиз эришаётган ютуқларнинг эътирофи деб биламиз.

Халқаро олимпия ҳаракати ҳозирги кунда бутун дунёда тинчлик ва осойишталикни, халқлар ўртасидаги ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашда етакчи кучлардан бирига айланмоқда, десак асло хато бўлмайди.

Мен бир нарсага аминманки, ҳеч бир халқнинг қудрати, машҳурлиги, буюклиги, халқаро обрў-эътибори ундаги тўпларнинг ёки бошқа қурол-яроғларнинг сони билан ўлчанмайди, уларни авваламбор, миллатнинг соғломлиги, маънавий ва моддий салоҳияти ва кучи билан ўлчамоқ керак.

Шу жиҳатдан Олимпия шуҳрати музейини очиш фикри ўз-ўзидан қуруқ жойда пайдо бўлгани йўқ. Чунки бизда дунёнинг истаган музейида намойиш этишга арзийдиган тарихимиз, анъаналаримиз, қадриятларимиз ва ютуқларимиз бор.

Не-не баҳодирларнинг елкасини ерга тегизган афсонавий Алпомиш, забардаст Фарҳод ҳақидаги ривояту достонлар шунчаки афсона эмас, халқ руҳининг, халқ мардлигининг тимсолидир.

Шу йилнинг март ойида Халқаро олимпия қўмитасининг таклифи билан Лозаннага борганимизда унинг Олимпия музейи бизда катта таассурот қолдирди. Бу бизда Тошкентда ҳам шундай музей очиш ғайратини тезлаштирди.

Ўшанда жаноб Самаранч билан ярим йилдан сўнг Ўзбекистон Олимпия шуҳрати музейини биргалашиб очишга келишган эдик. Бугун биз ана шу мақсадимизга эришдик. Осиёда биринчи ва ҳозирча ягона ана шу музейни ташкил қилишда Самаранч жанобларининг хизматлари катта бўлди.

Бу музейга АҚШ, Испания, Швейцария ва бошқа кўплаб хорижий давлатлардан ноёб экспонатлар олиб келинди. Бинобарин, музей нафақат Ўзбекистон спорти тарихини, балки Халқаро олимпия ҳаракати тарихини ҳам ўзида мужассамлаштирган.

Азиз биродарлар!

Бугун менинг катта бир орзуим амалга ошди. Менга Халқаро Олимпия қўмитасининг Олтин ордени топширилаётганда: «Олтин орден меники эмас, балки Ўзбекистон халқиники ва у янги очилаётган музейдан жой олади», деб ният қилган эдим. Энди бу орден Олимпия шуҳрати музейининг доимий экспонатига айланади.

Мамлакатимиз вакилларининг Олимпия ўйинларидаги ютуқлари ҳам музейда кўз-кўз қилишга арзийди. Ҳисобимизда 38 та, жумладан 15 та олтин, 13 та кумуш, 10 та бронза медаль бор.

Руфат Рисқиев, Вера Дуюнова, Рустам Казаков, Лариса Павлова, Равиля Салимова, Собир Рўзиев, Эркин Шагаев, Собир Қурбонов, Сайфиддин Ҳодиев каби машҳур спортчиларимизнинг халқаро майдонлардаги ютуқлари ҳамма учун ўрнаклир.

Бундан 5 йил муқаддам Ўзбекистон мустақиллигининг эълон қилиниши мамлакатимиз спорти ҳаётида янги саҳифалар очди. Олдинги ютуқларни камситмаган ҳолда кейинги 5 йилда кўп йўналишларда 70 йил ичида эришилган натижадан кўра кўпроқ иш қилинди, деб айтиш мумкин.

Бундан 2 йил муқаддам Лиллехаммерда ажойиб фристайлчимиз Лена Чериязова ғолибликни қўлга киритиб, илк бор Ўзбекистон мадҳияси Халқаро олимпия майдонида янграганда, Атлантадаги Олимпия ўйинларида Армен Багдасаров ва Карим Тулагановлар шарафига мамлакатимиз байроғи кўтарилганда ҳар бир ўзбекистонликнинг қалби фахр-ифтихорга ва ғururга тўлди.

Насиб бўлса, Олимпия ўйинлари олови албатта Тошкентда ёқилади. Ўзбекистон спортчилари ҳали кўплаб турнирларда рақиблару томошабинларни лол қолдириб, диёримиз номини шону шуҳратларга чулғайдилар.

Олимпия шуҳрати музейи шунчаки экспонатлар тўпламидан иборат маскан бўлибгина қолмасдан, балки у маънавият-маърифат ўчоғига, буюк Ватанга муносиб фарзандларни тарбиялаш марказига айланмоғини ва жаҳон спорт майдонларида фарзандларимизнинг юксак ғалабаларини тасвирлайдиган янги экспонатлар билан бойиб боришини истар эдим.

Ёшларимиз келишсин, кўришсин, қандай машҳур аждодлари, замондошлари борлигини билишсин, улар билан фахрланишни, ғурурланишни ўрганишсин. Ўз ўтмишини улуғлайдиган, бугунини эъзозлайдиган миллатнинг эртанги куни ҳамиша порлоқ бўлади.

Азиз дўстлар!

Ижозатларингиз билан яна бир фахрли ва шарафли вазифани бажармоқчиман. Хабарингиз бор, яқинда мамлакатимизда янги мўътабар нишон — «Буюк хизматлари учун» ордени таъсис этилди.

Олимпия ҳаракатини ривожлантиришдаги, халқлар ўртасидаги дўстлик ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашдаги хизматлари, Ўзбекистон спортининг халқаро майдонда ўз ўрнини эгаллашида меҳр билан қўллаб-қувватлагани учун Халқаро олимпия қўмитасининг президенти Хуан Антонио Самаранч жанобларини ана шу олий мукофот — «Буюк хизматлари учун» ордени билан тақдирлаш ҳақида Фармон қабул қилинди.

Ҳозир шу орденни Хуан Антонио Самаранч жанобларига топширишга руҳсат бергайсизлар.

Азиз дўстлар!

Бугунги қутлуғ кунда барчангизни Ўзбекистон истиқлоли байрами билан яна бир марта муборакбод этаман. Юрт равнақи йўлидаги ишингизда муваффақият ва сиҳат-саломатлик тилайман.

Олимпия шуҳрати музейини очиқ деб эълон қиламан.

Етти иқлим нафаси

МДҲ МАМЛАКАТЛАРИДА

Россия Бош вазири Виктор Черномирдин, афтидан, Хавфсизлик кенгаши котиби А.Лебедь ва Чеченистон куролли кучлари раҳбари А.Масхадовлар ишлаб чиққан тинчлик битимини қўллаб-қувватлайди. Биз тўғри йўл тутяпмиз, деди ҳукумат раиси ва душанба куни А.Лебедь билан ушбу битим тафсилотларини муҳокама этишини маълум қилди. Айирмачилар лидери Зелимхон Яндарбиев ўтган шанба куни эришилган битимни тинчлик сари муҳим қадам деб баҳолади. Матбуот агентликлари А.Лебеднинг Россия Бош вазири билан учрашуви аниқ ҳал этилган бўлса, унинг Президент Б.Ельцин билан шахсан учрашуви ҳамон ноаниқ бўлиб турганлигига эътиборни қаратмоқдалар.

****

Чеченистоннинг расмий ҳукуматида Бош вазир ўринбосари лавозимини эгаллаб келган А.Амирхонов шанба куни тинчлик битимига эришилгани муносабати билан истеъфо беришини маълум қилди. А.Амирхонов Россия радиосига берган интервьюсида айтишича, Доку Завгаев раҳбарлик қилган ҳукуматнинг бошқа аъзолари ҳам истеъфога кетишлари керак. Айни пайтда маслаҳатлашиш мақсадида Москвада турган Д.Завгаев истеъфога чиқиш режаси йўқлиги ва бурчга садоқат ҳиссини англаган ҳолда ўз лавозимида қолишини айтган.

****

Бишкекда Қирғизистон мустақиллиги байрамига бағишланган ҳарбий парад ва халқ намойишлари бўлиб ўтди. Президент Асқар Акаев халққа мурожаатида Қирғизистон тараққий этган мамлакатлар қаторидан тенг ҳуқуқли ўрин олиш учун жадал суръатлар билан бораётганини таъкидлади.

Европа Иттифоқи Қирғизистоннинг Жаҳон савдо ташкилотига аъзо бўлиб кириш жараёнини тезлаштиришга тайёр - Европа комиссиясининг вакили Ханс Ванденбрук ўзининг Бишкекка сафари якунида шундай баёнот берди. Шу билан бирга унинг айтишича, республикада яқин орада бир қатор иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш керак бўлади. Европа Иттифоқи техник ёрдам доирасида 2000 йилгача Қирғизистонга 30 миллион долларлик маблағ етказиб беради.

****

Кечаги кундан бошлаб Украинада янги пул бирлиги - гривна муомалага чиқди. Янги миллий валюта илгариги карбованец ўрнини эгаллаши керак. 100 минг карбованецга бир гривна нисбатида пул алмашиши кўзда тутилган. Тажрибадан маълумки, бир хил пул бирлиги ўрнига янгиси жорий этилиши пайтида аҳоли ўртасида саросимага тушиш ҳоллари юз бериб туради. Шунинг учун республика банки ортиқча безовталикка йўл қўймаслик мақсадида гривна билан карбованец бир мунча вақт баравар муомалада бўлишини маълум қилди.

ХОРИЖДА

АҚШда Меҳнат куни - Президентликка номзодларнинг сайловолди кампаниялари анъанавий очилиши куни нишонланди. Республикачилар номзоди Боб Доул пойтахтда Миллий гвардия раҳбарияти олдида сўзга чиқди ва мамлакатга гиёҳванд моддаларнинг кириб келишига йўл қўймаслик мақсадида гвардиячилардан чегарачилар сифатида фойдаланишга ваъда берди. У шунингдек, солиқларни камайтириш режалари ҳақида ҳам гапирди.

Президент Б.Клинтон шу куни Канзасдаги ўзи туғилиб ўсган шаҳарда сайловчилар ҳузурида сўзга чиқди. У ҳозир ўрта Ғарб ва Қўшма Штатлар жануби бўйлаб автобусда сафар қилмоқда. Ўз сафари чоғида ҳам у Ироқнинг шимолида бўлаётган воқеаларни диққат билан кузатиб бораётганини айтган.

****

Кеча ягона Европа валютасини жорий этиш ҳамда аср охиригача Европа иқтисодий интеграциясини амалга оширишда бир-бирларини қўллаб-қувватлашга эришиш мақсадида Франция ва Германия ҳукуматлари бошлиқлари учрашишди. Франция Президенти Жак Ширак Германия канцлери Гелмут Колл билан норасмий музокаралар олиб бориш учун Бонга келган. Ҳар икки раҳбар 1999 йилга бориб Европанинг ягона пул бирлигини жорий этиш бўйича белгиланган мезонларни бажариш бўйича зиммаларига оладиган ўз мажбуриятларини яна бир бор тасдиқлашлари кутилмоқда. Музокараларда, шунингдек, Болқонда, Яқин Шарқда ва Чеченистонда тинчликни ўрнатиш йўллари ҳам муҳокама этилиши керак.

****

Ироқ қуролли кучлари мамлакат шимолидаги Эрбил шаҳрини тарк этиш ҳақида буйруқ олишган. Бироқ ҳали қўшинларни олиб чиқиб кетишга киришилгани йўқ. Армия Курдистон ватанпарварлар иттифоқи қўлида бўлган Эрбил шаҳрини ишғол қилганди. Ўзаро жангларда Курдистон демократик партияси ҳарбий гуруҳлари Ироқ томонида туриб жанг қилган. Шаҳар ҳозир шу партия кучлари ҳукмронлигига ўтган. Воқеалар ривожидан хавотирга тушган Қўшма Штатлар Иттифоқчилар билан, жумладан, Буюк Британия билан консультациялар ўтказмоқда. Иорданияда жойлашган АҚШ ҳарбий ҳаво кучлари самолётлари жанговор тайёр ҳолатга келтирилган. Штаб бошлиқлари бирлашган қўмитаси раиси Шаликашвили Саудия Арабистонига келиб, минтақадаги аҳволни маҳаллий раҳбарлар билан муҳокама этмоқда.

Айни пайтда расмий Париж Ироқ армиясининг мамлакат шимолида бўлиши БМТ резолюциясига зид эмас, деб ҳисоблайди. Франция вакили, унинг мамлакати минтақавий барқарорлик ҳамда Ироқ суверенитети ва ҳудудий яхлитлигига ҳурмат билан қараш тарафдори эканлигини эслатди.

****

Кеча Шимолий ва Норвегия денгизларида «Шимол ёғдуси - мусаффо осмон-96» номи билан НАТОнинг 12 мамлакати ҳарбий машқлари бошланди. Уларда 50 га яқин ҳарбий кемалар, 9 сувости қайиқлари ва қарийб юзта самолёт қатнашиши кутилмоқда. Машқлардан кўзда тутилган мақсад—минтақавий инқирозлар пайтида турли операциялар ўтказишга тайёргарлик даражасини синаб кўришдан иборат.

****

Исроил фаластинликлар билан тинч музокараларда тез орада сезиларли ижобий ўзгаришлар бўлишини кутмоқда. Мисрда Президенти Ҳ.Муборак билан учрашувдан сўнг матбуот конференциясида сўзга чиққан Исроил ташқи ишлар вазири Дэвид Леви шу ҳақда маълум қилди. Матбуотда ёзилишича, Фаластиндаги иқтисодий мураккабликларни юмшатиш мақсадида Исроилда ишлаш учун руҳсат берилган фаластинликлар сони кўпайтирилади. Бундан ташқари Исроил Бош вазири Б.Натаняху тез орада Фаластин раҳбари Я.Арафат билан учрашиши керак.

****

Эрон Президенти Али Акбар Рафсанжоний кеча Кения пойтахтига расмий ташриф билан келди. Шу билан унинг олтита Африка мамлакати бўйлаб ташрифи бошланди. Эрон Президенти Уганда, Жанубий Африка Республикаси, Зимбабве, Танзания ва Суданда бўлиши керак. Мазкур ташриф юқоридаги мамлакатлар билан илиқ муносабатлар шаклланган Қўшма Штатларда муайян безовталикни вужудга келтирмоқда. Эрон эса, турли минтақалардаги мамлакатлар билан фаол ўзаро алоқаларни йўлга қўйишга интилмоқда.

Жаҳон матбуот агентликлари материаллари асосида

МУСОБАҚА — ЮТУҚЛАР ОМИЛИ

Рухшуносларнинг илмий-амалий тадқиқотларига қараганда ҳар қандай инсонда ўз қобилиятини намоён этиш хусусияти борлиги исботланган. Сурхондарё вилоятида хизмат сафарида бўлганимда менга яхши парвариш қилинган далаларни фахр билан кўрсатишди. Барқ уриб ўсаётган ҳар туп ғўзада 10-12 та кўсак 3-4 та очилган пахтани кўриб завқим келди. Ривожланган мамлакатларда мусобақадан усталик билан фойдаланилади. Уларда сифат энг муҳим кўрсаткич бўлгани учун мусобақа ҳам аввало сифат шиори остида ўтказилади. АҚШда сифат учун мусобақа ҳар бир иш жойидан бошланиб, штат, мамлакат миқёсида ғолиблар аниқланади. Ғолиблар олтин медал ва 5 минг доллар миқдоридаги пул мукофоти оладилар.

Пахтачилик - Ўзбекистон қишлоқ хўжалигининг энг йирик, энг муҳим тармоғи. Пахта етиштириш режасини бажариш деҳқонларга, Ватанимизнинг барча аҳолисига завқ-шавқ бахшида этади. Пахтадан мўл хосил олиш қуйидаги омилларга боғлиқ. Мўл ҳосилга замин ҳозирлаш пахта йиғиб-териб олинган пайтданоқ бошланади. Кузда ерни шудгорлаш, қишда айрим ҳудудларда 3-5 маротаба шўр ювиш, баҳорда ерни текислаб пушта олиш, чигитни саралаб ишлов бериб экишга тайёрлаш, уни экиш, униб чиққан ниҳолларни парвариш қилишга боғлиқ. Шу билан бирга бошқа тадбирларни ўз вақтида сифатли қилиб бажариш, жумладан, озиқлантириш, суғориш ва об-ҳаво ҳам пахтадан юқори ҳосил олишда муҳим аҳамиятта эгадир. Пахта етиштиришда энг долзарб палла август ойи ҳисобланади. Одатда бу ойда ғўзани суғориш, культивация қилиш ўғит солиш ишлари ниҳоясига етади. Деҳқоннинг баҳору ёздаги меҳнати ўз натижасини кўрсата бошлайди. Шунинг учун илгари августда вилоятлар аро текширув гуруҳлари тузилиб, ғўзанинг аҳволини, баҳолаб, ҳосил чўғи чамалаб чиқилар ва йўл қўйилган камчиликларга эътибор қаратилар эди. Бу иш кейинги йилларда тўхтаб қолган эди. Юртбошимизнинг таклифига биноан бу йил ўзаро текширув гуруҳлари тузилиб, улар барча вилоятларда, Қорақалпоғистон Республикасида ўз ишларини олиб боришди. Бу гуруҳлар пахта етиштиришда жойлардаги ютуқларни ёйиш. камчиликларни бартараф қилиш юзасидан йўл-йўриқларни кўрсатиб келдилар.

Ўзаро текширув гуруҳларининг якуний маълумотларига қараганда, Республикада август ойи ўртасигача бўлган муддатда 0,2 фоиз майдондаги ғўза 15-16 та, 1,4 фоиз майдонда 13-14 та, 6 фоизида 11-12 та, 13,7 фоиз майдонда 9-10 та, 32,1 фоиз майдонда 7-8 тадан, 26,6 фоиз майдонда 5-6 та, 12,5 фоиз майдонда 3-4 та, 1,3 фоиз майдонда эса 1-2 тадан кўсак туккан. Ҳар гектар майдонда ўртача 96 минг кўчат бўлиб, ҳар туп ғўзада ўртача 7,1 тадан кўсак бўлишига эришилган. Бу ўтган йилдагига нисбатан 0,2 та кўсак камлигини кўрсатади.

Кўчат ва ҳар туп кўчатдаги кўсакларнинг сони вилоят, туман, хўжаликларда бир- биридан анча фарқ қилади. Энг кўп кўчат Жиззах (129000), Сурхондарё (120000), Сирдарё (176000), Фарғона (105000), Қашқадарё (98000) вилоятларида сақлаб қолинган. Қорақалпоғистон Республикаси, Навоий вилоятларида кўчатларнинг сони кам, 65-70 минг тупдан. Ўртача кўсаклар сони Сурхондарёда - 9,8 та, Сирдарё, Бухоро, Фарғона, Тошкент, Қашқадарё вилоятларида - 6,3-7,3 тадан, Навоий, Андижон, Хоразм вилоятлари ва Қорақалпоғистон Республикасида - 4,8-5,7 таданга тўғри келган.

Ғўза парваришида қатор ижобий натижалар ҳам қайд қилинган. Бир қатор жойларда ғўзани суғориш шарбат оқизиш билан бирга олиб борилган, майдонлар бегона ўтлардан яхши тозаланган. Хоразм вилоятининг Гурлан, Хива, Қўшкўпир туманларида, Тошкент вилоятининг Қуйи Чирчиқ, Ўрта Чирчиқ, Янгийўл туманларида, Сурхондарё вилоятининг Денов, Ангор, Музробод, Узун туманларида, Наманган вилоятининг Учқўрғон, Поп, Уйчи туманларида ғўза парвариши ана шундай ташкил этилган. Бу туманлар хўжаликларида ғўза бир текис ривожланган, культивация ўз вақтида ўтказилган. Мутахассисларнинг тахминига кўра мазкур туманларда ҳосил чўғи ҳам юқори ва камида гектаридан 40-45 центнердан ҳосил олиш имкони бор.

Қорақалпоғистон Республикасининг Элликқалъа туманида янгиликлар кўп қўлланилиб, фермерлар бозор иқтисоди шароитида ишлаш сирларини ўрганиб яхши натижаларга эришмоқдалар. Чунончи, гўшт, сут 1996 йилнинг биринчи ярим йилида ўтган йилга қараганда анча кўп етиштирилган. Бу республиканинг Амударё туманидаги «Оқ олтин», «Қўнғирот» туманидаги «Кўкдарё» хўжаликларида пахтачилик, шоличилик, саноат теракчилиги, боғдорчилик бўйича намунавий ишлар амалга оширилган.

Қорақалпоғистон Республикасининг Элликқалъа, Наманган вилоятининг Поп туманларида пахта теримига тайёргарлик кўриш ишлари ҳам қониқарли. Терим машиналари таъмирланиб, пахта теримига шай қилиб қўйилган.

Наманган, Сурхондарё вилоятларида ғалла ўриб олинган майдонларда ғўза кўчат қилиб экилган. Ғўза ривожи яхши, ҳар бир ғўза кўчатидан ўрта ҳисобида 10-12 тадан кўсак тугилишига эришилган. Ғўзани кўчат қилиб экиш йилдан- йилга кенгайиб бораяпти. Бу усул ердан фойдаланиш самарасини анча оширади. Такрорий экин сифатида экилган ғўзадан ўртача 23-25 центнердан пахта олиш мумкин.

Ғўзани кимёвий усулда чеканка қилиш ҳам анча кенг миқёсда қўлланилмоқда. Кимёвий чеканка «Пикс» препарати ёрдамида амалга оширилади. «Пикс» ғўзанинг ўсиш баландлигини чеклаб, ҳосилдорликни 3-5 центнерга ошириш имконини беради. Техника ёрдамида чеканка қилинганда эса ғўзанинг тепа қисмидаги ҳосил тугунлари кесиб юборилади. Наманган вилоятининг Поп тумани хўжаликларида чеканка 100 фоиз кимёвий усул билан амалга оширилган. Пахтачиликда амалга оширилаётган яна бир ижобий тажриба - бу чигитни пленка остига экишдир. Бу тажрибани биринчи бўлиб андижонликлар бошлаб бердилар. Бу йил пленка остига экилган чигитдан Андижон, Хоразм вилоятлари деҳқонлари 45-50 центнердан ҳосил олишмоқчи.

Ғўза парваришида ижобий натижалар билан бир қаторда айрим камчиликларга ҳам йўл қўйилган.

Чунончи, Хоразм вилоятининг Урганч, Шовот, Қўшкўпир туманлари ва Жиззах вилояти карта атрофларида бегона ўтлар кўпайиб кетган. Жиззах вилоятида 1900 гектар майдонни ўт босган. Хоразм вилояти пахта майдонларига зараркунанда ҳашоратлар тарқалган. Бу ўсимликларни ҳимоя қилишга эътибор сусайганлиги оқибатида вилоятнинг Урганч, Шовот, Қўшкўпир туманлари далаларини ғўза қурти карадрин босиб кетган. Қишлоқ хўжалик вазирлиги «Ўзкимёсервис» давлат ҳиссадорлик жамияти томонидан кўрилган тезкор чора туфайли карадрин қириб йўқ қилиниб, бошқа вилоятларга тарқалишига йўл қўйилмади.

Хоразм вилояти, Қорақалпоғистон Республикасида ғўзани чеканка қилиш охирига етказилмагани, меҳнат интизомининг пастлиги, айрим хўжалик раҳбарлари иқтисодий билимининг замон талабига жавоб бермаслиги ўзаро текширув гуруҳлари томонидан кўрсатиб ўтилди.

Тошкент вилоятининг Чиноз туманидаги Охунбобоев номли, Янгийўл туманидаги Н.Ниёзов номли, Бекобод туманидаги «Ғалаба», Бўка туманидаги «Бўка», Оққўрғон туманидаги «Қаҳрамон», Қуйи Чирчиқ туманидаги «Гулистон» номли жамоа хўжаликларида ғўзани чеканкалаш сифатсиз ўтказилган, культивация қилиш эса қониқарсиз даражада.

Жиззах, Сирдарё, Сурхондарё вилоятларида ғўзаси чанқатиб қўйилган майдонлар кўп. Сувдан самарасиз фойдаланилган ҳоллар ҳам кўп. Айниқса Жиззах вилоятининг Мирзачўл, Фориш, Арнасой, Зомин, Пахтакор, Зарбдор, Сурхондарё вилоятининг Қизириқ туманларида сувдан етарли фойдаланмаганлар.

Жиззах, Сирдарё вилоятларида ғўзага етарли ўғит берилмаган. Жиззах вилояти азотли ўғитлар билан 38,2 фоиз, фосфорли ўғитлар билан 8,3 фоиз, 10 та хўжалик эса азотли ўғитлар билан 50 фоизга таъминланган. 18 та хўжалик умуман ўғит олмаган.

Вилоятлараро ўтказилган тажриба алмашинув август ойида ҳосилга-ҳосил қўшишда шубҳасиз ўзининг ижобий самарасини беради. Ҳосилга ҳосил қўшиш аввало хўжаликларга, уларда ишлайдиган меҳнаткашларга, давлатга иқтисодий манфаатлидир. Ҳосил кўпайса меҳнаткашларнинг, хўжалик ва давлатнинг бойлигига бойлик қўшилади.

Вилоятлараро тажриба алмашиш самарали ишлаган, яхши ҳосил тўплаган хўжаликларни аниқлаш, уларни мукофотлаш билан якунланса, хўжаликлар, туманлар, вилоятлараро мусобақага оммавий тус берилса ғолиблар оммавий ахборот воситалари орқали маълум қилинса айни муддао бўлар эди. Ғолибларни пул ва қимматбаҳо буюмлар билан мукофотлаш учун мукофот жамғармаси ташкил қилиниши керак.

Юртбошимиз ташаббуси билан бошланган вилоятлараро тажриба алмашиш, хўжаликлар аро, туманлараро пахтадан мўл хосил олиш учун ўтказиладиган мусобақа Ватанимиз равнақига, деҳқон фаровонлигига хизмат қилади.

С.САЛИМОВ,
Иқтисод фанлари доктори, профессор.

ЁЗ САБОҒИ

Тоғлар бағрида, дарёлар бўйида, сўлим гўшалар қўйнида жойлашган болалар оромгоҳлари бугун сув қуйгандек жимжит. Болалар ёз бўйи табиат қўйнида яхши дам олиб мактаб қучоғига қайтдилар. Лекин касаба уюшмалари кун тартибидан болаларни соғломлантириш масаласи тушгани йўқ.

Тошкент вилояти қурилиш ва бинокорлик саноати материаллари ходимлари касаба уюшмаси қўмитаси раёсати ёзги мавсумда болаларнинг қандай дам олганини кўриб чиқди ва кейинги йилга тайёргарлик режаларни белгилади.

Бу йил 5 та болалар оромгоҳи ишлаб, унда икки ярим минг нафарга яқин ўғил-қиз хордиқ чиқарди. Мавсум давомида маданий-оммавий, тарбиявий ишларга катта эътибор берилди. Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 5 йиллиги, Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишлаб турли тадбирлар ўтказилди. Барча оромгоҳларда турли тўгараклар ишлаб турди. Болалар кучи билан концертлар, дискотекалар уюштирилди.

Мавсум бошида оромгоҳлар ўртасида «1996 йилда энг яхши фаолият кўрсатганлиги учун» кўрик танлов эълон қилинган эди. Раёсатда кўрик-танловга якун ясалди. Биринчи ўрин Чирчиқ қурилиш материаллари ва конструкциялари ҳиссадорлик жамиятига қарашли санаторий хилидаги «Крутые горки» болаларни соғломлаштириш оромгоҳига насиб этди. Иккинчи ўринни «Чирчиққурилиш» ҳиссадорлик жамиятининг Островский номли, учинчи ўринни эса «Стройпластмасс» ҳиссадорлик жамиятининг «Гулхан» оромгоҳлари эгаллашди.

Раёсаттда ижобий ишлар таъкидланган ҳолда камчиликларга нисбатан муросасиз бўлинди. Бу йил бирортаям оромгоҳ уч навбатда ишламаганлиги танқид қилинди. Келаси йилга пухта тайёргарлик кўриш мақсадида қатор вазифалар қўйилди. Чунончи болаларни соғломлаштириш оромгоҳларни қиш мавсумига тайёрлаш, уни таъмирлаш ишларини бажариш, келгуси йил мавсум вақтида шошиб қолмаслик учун ҳозирданоқ қаттиқ ва юмшоқ мебеллар, жиҳозларни сотиб олиш муҳокама этилди.

Корхона ва ташкилотлар касаба уюшма қўмиталари зиммасига келгусчи йил жамоа шартномаларига болаларни соғломлантириш оромгоҳларида барча шарт-шароитларни яратиш юзасидан керакли шартларни киритиш, оромгоҳларнинг уч навбатда ишлашини таъминлаш юзасидан чора-тадбирлар кўриш топширилди.

Б.ПЎЛАТОВ,
Тошкент вилояти касаба уюшмалари кенгаши матбуот марказининг мудири.

Мен қаламга олаётган олимнинг фан оламидаги дадил юришини мўъжиза десам муболаға бўлмас. Унинг физика-математика фанини ривожлантириш соҳасида жонажон Ватанимиздагина эмас, ҳатто Америка, Япония каби ривожланган мамлакатларда ҳам донг таратгани бизларни ич-ичимиздан қувонтирарди. Афсуски, умри қисқароқ бўлди, Мустақиллик кунларимизга бир озгина қолганда... Мен шу буюк олим, азиз дўстим Саъди Сирожиддинов билан ўтган ёшлигимиз хотираларини эслашни иҳтиёр қилдим.

● *Таниш сиймоларнинг нотаниш қирралари*

БЕТАКРОР АТОҚЛИ ОЛИМ

ТАЛАБАЛИК ЙИЛЛАРИ

Ёшликдаги ҳаётимиз ажойиб воқеаларга бой, ҳатто саргузаштлардан ҳам ҳоли бўлмагани ҳануз ёдимдан чиқмайди. Айниқса, 1936 йилдан бошлаб уч йиллик ишчилар факультетини битиргунгача не-не қийинчиликларни бошдан кечирмадик.

Ушанда Ўрта Осиё Давлат Университети минтақада ягона илм даргоҳи бўлгани сабабли тожиклар, туркманлар ҳам бирга ўқир эдилар. Ётоқхонада ҳеч зерикиш йўқ, туркман, тожик-ҳаммамиз бирга бўлганимиз учун улар ўзбекчага яқинроқ талаффуз қилардилар. Биз Саъди Сирожиддиновни Садриддин деб чақирардик. Мен унга шахматни, у менга тожик тилини ўргата бошлади. Бир оз вақт ўтгач, у мени шахматда мот қиладиган бўлди, аммо мен қунт қилиб, тожик тилини яхши ўрганолмадим. Шундай бўлса ҳам тожик дўстлар аста сўзлашганларида гапларига фаҳмим етарди.

Бир куни бадахшонлик тожик ўзбекчалаб ҳуноб бўлиб гапиряпти:

- Ҳо жўро! Манга чойнак қайга қамаб кетибдилар-ку. Сандиққа, марг эй, ни понимай...

- Садриддин, эшитдингми, таржима қилиб бер, - дедим ҳазиллашиб.

- Тушунарли-ку, кимдир тумбочкага чойнагини беркитиб кетибди,- деди у кулиб.

Кечки пайт ётоқхонадаги баҳслар уйга берилган алгебраик мисол-масалаларнинг ечими устида борарди. Бу борада кўпчилик талаба тортишувда қатнашиб, ўз фикри устида қатъий туришга интиларди. Бу соҳада кўпинча Саъди бир-икки хил вариант билан ишлаб курсатиб, ҳаммани ҳайратда қолдирган пайтлари бўлган. Биз ўқув даргоҳимизни осонгина Рабфак дердик, чунки бу атамани барча миллат тушунарди. Ўқиш жойимиз Инқилоб хиёбонининг (ҳозирги Амир Темур) ёнгинасидаги уч қаватли ғиштин бино бўлиб, кўпинча иккинчи қаватда ўқирдик. Домлаларимизнинг аксари ҳурматга сазовор, бизга чуқур билим беришга интилувчи профессорлар эдилар. Айниқса, математика ўқитувчимиз Мажид Қодирий ўз сўзида жуда қатъиятли, ўта талабчан эди. Ундан барчамиз ҳайиқардик.

Физика ўқитувчимиз Саид Румий олижаноб, самимий, тоза қалбли, доимо кулимсираб, ҳатто баъзан чиройли койиганларида ҳам кулимсираб, дарсда ўтаётган буюмларнинг расмларини ўхшатиб солиб, содда тушунтирар эди. Саъди Сирожиддинов бу домлаларга йўлда кетаётиб ҳам кутилмаган саволларни бериб тинч қўймасди...

Химия ўқитувчимиз Шаропов мисоли бир артистдек табиат ҳодисалари формулаларини тахтага ёза туриб: «Дарахтларни эҳтиёт қилинг, улар бизнинг айрим аъзоларимиздан чиқадиган қуланса ҳид, мўрихоналардан чиққан сассиқ тутунларни ютиб, тонг саҳарданоқ бизга кристаллдек соф кислородни тайёрлаб беради»,-дерди.

Машҳур тилшунос олим Айюб Ғуломнинг акаси Ботир Ғулом бизни адабиётга шунчалик қизиқтириб юбордики, С.Айний, Чўлпон, Лермонтов, Горький асарларини чанқоқлик билан ўқишга тушиб кетдик. А.С.Пушкин вафотининг 100 йиллиги муносабати билан ўтказилган ёзувчилар уюшмасидаги йиғинга борганимиз жуда қизиқ бўлди. Унда Пушкин асарларининг таржимаси юзасидан мунозара авжида эди. Шу ерда мен биринчи бор Фитрат, Чўлпон, Ойбек, Ҳамид Олимжонларнинг қизғин сўзларини эшитдим. Усмон Носирнинг «Боғчасарой фонтани» таржимаси мақтовга сазовор топилиб, Ғофур Ғулом таржиманинг ҳатто оригинал даражасига кўтарилганини таъкидлади.

АЖОЙИБ МАЪРУЗА

Сирожиддиновнинг ҳеч бир бўш вақти бўлганини эслаёлмайман. Ажойиб одатли профессор Н.Назаров билан танаффусда волейбол, баскетбол ўйнар, убилан бирга худди яқин дўстлардай дарсларига кириб кетаверар эди. Профессорнинг одатини яхши билиб, дарҳол қўлига муштумдай бўр тутқизарди. Чунки бир куни унинг кичкина бўрни олиб отиб юбориб, дарсдан чиқиб кетганидан хабардор эди. Назаров тахтага алгебраик тенглама рақамларини ёзавериб доскани тўлдириб юборар ва яна тенгламани ўчириб ёзаверарди. Шунинг учун ҳам унга доим муштумдай бўр керак бўларди.

Бу математика домласининг одати бошқаларга ҳеч ўхшамасди. Лекциясида ўзи савол бериб, саволига жавобан «мана бундай бўлади» деб исботлаб ёзаверарди.

Бир куни профессор Қори-Ниёзийнинг лекцияси бўлади деб эълон қилинди. Ўша пайтларда бу одамнинг ҳам мавқеи ошиб, қатор-қатор асарларни яратаётган пайтлари. Ҳаммамиз жуда қизиқиб қарардик унга. Қори ака салобат билан кириб келдилар, минбарга ўрнашиб айтган сўзлари шу бўлди: «Вақт ва уни қандай тежаш ҳақида,45 минут».

Шундан сўнг бир икки шивир-шивир ҳам тинчиди. Мавзу бўйича шундай ажойиб мисоллар, аниқ далиллар келтириб сўзлар эдики, содир бўлган воқеанинг қайси йили, қай соатда қандай юз бергани худди бир эртакдай қизиқарли туюларди бизга.

Худди томоша кўраётгандай берилиб кетибмиз, профессор лекция тугади дегандай ишора қилганларида ўзимизга келибмиз. Соати борлар вақтни билмоқчи бўлиб қарасалар: роппа-роса 45 минут! Ана энди домла чиқиб кетганидан сўнгги баҳсни, тортишувни кўринг:

- Қандай қилиб соатга қарамай дақиқалар ҳисоби тўғри чиқди?

- Менимча, залга киришдан аввал соатига қараб олиб, сўнгги дақиқаларни ҳисоблаб борган.

- У бир неча йиллик хотира кўникмаси тажрибаси асосида ҳар бир тўхтамни ҳисобга олиб боради. Сирожиддинов сўнгги тахминга қўшилгандай бўлди. Аммо кўнгли тўлмай қўлма-йўл уз тахмин ва эҳтимолларини ўйлар, йўлда туриб қолиб, ўзи билан ўзи сўзлашар, менга шундай эмасми? деб сўроқ назари билан қараб қўярди. Мен эса ҳар доимги одатим бўйича «яхши-яхши» деб қўярдим.

Ишчилар факультетидаги уч йиллик ўқишимиз ниҳоясига етиб, мен педагогика институтига, Саъди Сирожиддинов эса университетнинг физика-математика факультетига ўқишга кирди. То уруш бошлангунгача у ўзи орзу қилган масканда Романовский, Н.Н.Назаров, Т.Н.Қори Ниёзий, Т.А.Саримсоқов каби атоқли олимлар дарс беришар, физика-математикага оид барча адабиётлар мавжуд, Саъди Ҳасанович худди ўзи истаган дарёда мазза қилиб сузиб юрган балиқдай яшарди.

Унинг математикага қизиқиши ва ниҳоят келгусида изланувчан олим бўлиб боришининг шаклланишида Тошкент эҳтимоллар назарияси мактабининг асосчиси Всеволод Иванович Романовский катта роль ўйнади. Шунинг учун ҳам жаҳонга машҳур бўлиб бораётган чоғларида унга бош эгиб таъзим қилиб, уни ҳақиқий устозим дер эди.

Университетни тугатаётган йилиёқ у математика ва геометрия анализи бўйича бир неча илмий ишларни амалга ошириб, ўз қобилиятини намойиш этди. Машъум уруш бошланиб, тақдир ҳар биримизни ҳар томонга тарқатиб юборди.

Урушдан кейинги йилларда Ўзбекистон Фанлар Академиясида янги ташкил қилинган математика ва механика институтига биринчи аспирантлардан бўлиб (1944-1947 йиллар) ўз билими даражасини оширди. Ан шу даврдан бошлаб, математиканинг турли соҳаларида самарали илмий ишлари ривож топди. Айниқса унинг 50-60 йиллардаги илмий-тадқиқлари машҳур бўлиб, халқ хўжалигининг ривожига ҳам ҳисса қўшди. Статистика усули билан маҳсулот қабул қилиш сифатининг назорати, аниқ ҳисоблаш тадбирлари биздагина эмас, қатор республикаларда қўлланиладиган бўлди.

Унинг педагогика, давлат-жамоат ишлари билан боғлиқ фаолияти кенг қулоч отиб, янги соҳаларга қўл урди. Унинг бошчилигида бобокалон олиму алломаларнинг бизга қолдирган тарихий мерослари чуқур ўрганилиб, жаҳонга қайта танитилди. Форобий, Умар Хайём, Ибн Сино, Абу Райҳон Беруний, Мирзо Улуғбекларнинг математика, астрономия ва бошқа соҳалардаги асарларини асосли равишда таҳлил қилиб кўрсатилди.

У Муҳаммад ибн Мусо Ал-Хоразмийнинг Алжабр (алгебра) китоби ҳақида бир неча бор матбуот, радио, телевидениеда чиқиш қилиб, асрлар оша Ал-Хоразмий яратган бу фаннинг Оврупо, Осиё мамлакатларида ўқитилиб, бизгача етиб келгани, алгоритм ҳам Хоразмийга тегишли эканлигини исботлади.

Саъди Ҳасанович И.В.Ломоносов номидаги Москва университетининг механика-математика факулльтетида 1954-1956 йилларда катта илмий ходим бўлиб фаолият кўрсатди. Шу ерда машҳур олимлар М.В.Келдиш, А.Н.Колмогоровлар билан илмий мулоқотда бўлди ва статистика ҳамда эҳтимоллар назариясига оид машҳур асарларини ёзди.

Тошкент Давлат университетига ректор бўлгани чоғларида зиммасидаги вазифалар янада ортиб, республика жамоат, халқ хўжалиги ишларида ҳам фаол иштирок этди. Донгдор заҳматкаш олим бўлишига қарамай, у ўта камтар, камсуҳан, катта-кичикни баробар ҳурмат-иззат қиладиган инсон эдики, тўй-маъракаларда кўпчилик қатори елиб-югуриб хизмат қилаверарди.

... Тошкент-Москва поездида икки ҳамшаҳар кетишаётганда гурунглашиб чойхўрлик қилишарди. Унинг ҳамроҳи бироз калондимоғ бўлиб, Саъди Сирожиддиновга бекатларда қайноқ сув олиб чиқиш, егулик нарсаларни қараб қўйишни буюраверган.

Москвага етиб борганларидан сўнг бир-бирларига адрес беришиб, хайрлашишган. Эртаси куни вақти бемалол бўлса керак, ҳамшаҳар сўраб суриштириб топиб борса, катта залда мажлис бўлаётган экан. Ҳайъатда Саъди Ҳасановични машҳур олимлар ўртасида кўриб, ўзига-ўзи дакки беради ва бу воқеани дўстларига баён қилади. У Хожиметов деган филолог аспирант бўлиб, бу гап оғиздан оғизга кўчиб, худди латифадек кенг ёйилиб кетади.

Ана шундай камтарин, тинмай изланишда бўлган ноёб математик олим ўз илми куч-қудрати билан ернинг таянч нуқтасини топишга яқинлашаётган эди. Дунёга машҳур «Марковнинг ўхшашлик занжирлари теоремаси»ни аниқлаб, қиёмига етказиб исботлаб берди. 1953 йилда собиқ СССР Фанлар Академияси математика институтида докторлик диссертациясини ёқлади. Ҳадемай Академик унвонига ҳам сазовор бўлди.

Дунёга машҳур бўлиб бораётган ноёб истеъдод эгасини Америка, Ҳиндистон, Канада, Японияда симпозиумларга таклиф қиладилар. У ерда математика янгиликларидан сўзлаб, ҳаммани ҳайратга солади. Уни Чехословакия, Германия университетларига лекция ўқиш учун таклиф қиладилар.

1983-87 йиллари иккинчи бор университет ректори бўлиб, математика статистикаси, эҳтимоллар назарияси кафедрасини бошқариб борди. Жамоат, давлат ишларида фаол қатнашди. Бир неча йил у Ўзбекистон Олий Советининг раиси вазифасида фаолият кўрсатди.

Фалакнинг гардиши тескари айланди шекилли, ўша пайтда ашаддий миллатчи, ўзбек халқи равнақини кўролмайдиган ичи қораларга ҳокимлик курсиси бериб қўйилди. Уларнинг заҳарли қўлига бир неча бегуноҳлар қатори Саъди Ҳасанович ҳам тушади. Уни маҳаллийчиликда асоссиз айбладилар, бу соф виждонли, пок қалбли дўстимга жуда қаттиқ таъсир қилди. Ёшлигидан тўғрилик, соф виждонийлик, одамларга фақат яхшилик қилиш руҳида тарбия топганлигини жуда яхши билардим...

Афсуски, 1987 йилданоқ у ўзини-ўзи ичидан еб-емира бориб, бир йилга етмаёқ оламдан ўтди. Ичи қора гумроҳлар эса халқимиз нафратидан қўрқиб, қулай пайт топиб, қочиб қутулдилар.

Раҳимжон УБАЙДУЛЛАЕВ,
фахрий журналист.

Сирдарё вилоятига қарашли хўжалик ҳисобидаги автокорхона хизматидан барча миннатдор. Автокорхона раҳбари Баҳтиёр Турлиев мана салкам 20 йилдан буён шу автокорхонада ишлаб келаяпти. Тошбеков Акбар, Рафаэл Меметқулов, Анатолий Солоев, Эркин Йўлдошев, Анвар Нурматов кабилар ойлик режаларини 105-110 фоиз бажариб келмоқда. Корхонада автомашиналар суюлтирилган газ воситасида ишлайди. Бу газни Муборак, Шўртон, Фарғона вилоятларидан оилб келинади. Аммо бензиндан 1,5 баробар арзонга тушади. Иш ҳақлари ўз вақтида бериб борилади. Машиналарга техник хизмат ҳамда иш билан таъминлашда корхона бош муҳандиси Тожимурод Жўраев раҳбарлик қилади.

Ҳусанбой АВВАЛОВ олган сурат.

ВЬЕТНАМ ЭКСПОЗИЦИЯСИ

2 сентябрь куни Вьетнам Социалистик Республикаси ўз миллий байрами нишонлади. Бу мамлакат эришган ютуқлар тўғрисида ВСР фирмаларининг Ўзбекистон Рассомлар уюшмасининг кўргазмалар залида намойишга қўйилган товарлар экспозициясига қараб муҳокама юритиш мумкин.

Бу ерда Вьетнамнинг етакчи фирмалари томонидан тайёрланган турли хил буюмларни: косметтика, макаронлар, бамбук, роттин ва қамишдан ясалган буюмлар, мебель, сопол идишлар ва бошқа жуда кўп ашёларни кўриш мумкин. 80-йиллар бошида ташкил топган «Сайгон» косметика компаниясининг маҳсулотлари томошабинларда айниқса катта қизиқиш уйғотмоқда. Компанияда 60 хилдан зиёд духилар, кремлар, лабга суркайдиган помадалар, шампунь ва бошқа косметика-парфюмерия буюмлари ишлаб чиқарилади. Бу маҳсулотлар Шарқий Оврупо, Таиланд, Филиппин, Франция, Швейцария, Россия мамлакатларига экспорт қилинади.

Яна бир фирма - «Баротекс» бамбук ва қамишдан ясалган хилма-хил буюмларнии кўргазмага олиб келди. Бу фирма Вьетнамдагина эмас, бошқа мамлакатларда ҳам шуҳрат қозонган. У қамишдан тўқилган турли буюмлар, дарпардалар, мебель, сопол идиишлар, тўқиимачилик буюмлари, спорт пойабзали ва бошқа маҳсулотларни ишлаб чиқаради.

Бу Вьетнамлик дўстларимизнинг Ўзбекистон мустақилликка эришганидан кейинги биринчи кўргазмасидир. Кўргазма ВСР нинг элчихонаси ва савдо-сотиқ ваколатхонаси ёрдамида ташкил қилинди.

Т.ШЕРОВ.

БИЗДАН СЎРАБСИЗ...

Саволларга ҳуқуқшунос Музаффар ИБРАГИМОВ жавоб беради.

1. Янги никоҳдан ўтган келин-куёвларга қандай имтиёзлар бор?
2. Келин-куёвлардан тўйдан сўнг бир йилга қадар солиқ олинмаслиги тўғрими?

.Ҳалима ТИЛЛАЕВА,
Сурхондарё вилояти,
Шеробод шаҳри.

Сиз саволингизда ёш келин-куёвлар қайси солиқ тури бўйича имтиёздан фойдаланиши мумкинлиги масаласини аниқ кўрсатмагансиз. Холбуки, фуқаролар томонидан тўланиши лозим бўлган солиқларнинг бир неча тури мавжуд. Масалан, даромад солиғи, ер солиғи мулк солиғи, транспорт эгаларидан олинадиган солиқ ва ҳакозолар. Фуқаролардан олинадиган даромад солиғи хусусида ёш келин-куёвларга имтиёз берилиши кўзда тутилмаган.

Шу билан бирга маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари айрим тоифадаги фуқароларнинг моддий ҳолатини ҳисобга олган ҳолда уларни даромад солиғи тўлашдан озод қилиши мумкин ёки солиқ миқдорини камайтириш ҳуқуқига эга.

Ушбу тартиб Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларнинг даромад солиғи тўғрисидаги Қонуннинг 4 моддасида кўрсатилган.

Жиззах вилоятининг Пахтакор тумани мудофаа ишлари бўйича бўлими менга уруш қатнашчиси деган гувоҳнома бермаяпти. Эрта келинг, индин келинг деб овора қилиб юришибди. Нима қилишим керак? Сизлардан илтимос, мени бу сарсонгарчиликдан қутқарсангиз.

Субхон МАРДОНОВ,
Жиззах вилояти Пахтакор тумани
А.Икромов жамоа хўжалиги
С.Рахматов кўчаси 3 уй.

Ҳурматли Субхон ота! Биз сизнинг йўллаган шикоят хатингизни олиб батафсил ўқиб чиқдик. Шуни маълум қиламизки, Ўзбекистон Республикаси мудофаа Вазирига ёзма равишда хат жўнатилиб, ўз ишига совуққонлик билан қараган мудофаа ишлари бўйича бўлими ходимларига нисбатан тегишли чоралар кўрилади. Бу ҳақда сизга тегишли жавоб берилади. Сиз ўзингизга тегишли ҳужжатни қўлингизга оласиз деган умиддамиз. Йўллаган шикоят хатингиз натижасиз қолмайди. Бу ҳақда газетани ўқиган мудофаа ишлари бўйича бўлими ходимлари тегишли хулоса чиқариб олсалар керак деб ўйлаймиз.

Ҳомиладорлик, туғиш ва бола парваришлаш учун белгиланган таътил ва нафақа хусусида тушунтириш берилишини сўрайман.

А.Тўлаганова,
Тошкент вилояти.

Ҳомиладорлик ва туғиш нафақаси ҳомиладорлик ва туғиш таътилининг бутун даврида тўлиқ иш ҳақи миқдорида тўланади. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 233-234 моддаларида мазкур қоида акс эттирилган.

Аёлларга туққунга қадар 70 календар кун ва туққанидан кейин 56 календар кун (туғиш қийин кечган ёки икки ва ундан ортиқ бола туғилган холларда - 70 календар кун) муддати билан ҳомиладорлик ва туғиш таътиллари берилиб, давлат ижтимоий суғуртаси бўйича нафақа тўланади.

Ҳомиладорлик ва туғиш таътили жамланган холда ҳисоблаб чиқилиб, туғишга қадар амалда бундай таътилнинг неча кунидан фойдаланилганидан қатъий назар аёлга тўлиқ берилади.

Ҳомиладорлик ва туғиш таътили тугаганидан сўнг аёлнинг хоҳишига кўра, унга боласи икки ёшга тўлгунга қадар болани парваришлаш учун таътил берилиб, бу даврда қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда нафақа тўланади.

Онага унинг хоҳишига кўра боласи 3 ёшга тўлгунга қадар болани парваришлаш учун иш ҳақи сақланмайдиган қўшимча таътил ҳам берилади.

Фарзандим 2 ёшга тўлмасдан 3 ой аввал, нафақа тўланишини тўхтатилганлиги тўғрими?

К.МАМАШОВА,
Қашқадарё вилояти,
Қамаши тумани, мактаб ўқитувчиси.

Бола 2 ёшга тўлгунга қадар, уни парваришлаш учун Республикада ўрнатилган энг кам иш ҳақининг 150 фоизи миқдорида 1996 йил 1 сентябрдан бошлаб 725 сўмлик нафақа тўланади. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1996 йил 24 июлдаги Фармонига мувофиқ, энг кам иш ҳақининг миқдори 550 сўм қилиб белгиланган.

Сизга нафақа тўлашнинг тўхтатилганлиги амалдаги қонунчиликка зиддир.

Бундан ташқари, болалик оилаларни ижтимоий ҳимоялаш мақсадила 16 ёшга тўлмаган фарзандлари бор оилаларга алоҳида нафақа болалар сонига мутаносиб равишда қўшиб тўланади.

Ўзбекистонда гугурт ишлаб чиқаришга киришилди. Суратда: Ўзбекистон гугуртидан намуналар.

• 1996 йил - Амир Темур йили

ЧАҒОНИЁН ДИПЛОМАТИЯСИ

V-VIII асрларда Сурхон воҳасининг юқори қисмида Чоғониён номи билан муайян халқаро нуфузга эга бўлган ҳокимлик мавжуд эди. Бу давлатнинг подшолари ўзларини Чағон Худот номи билан юритишган. Чағониёнда давлат шаклланиши билан баробар қўшни воҳа - Қашқадарё (у даврларда Нахшат, Кеш деб аталган ерлар)да ҳамда Зарафшон водийси бўйлаб Самарқанд ва Бухоро вилоятларида илк феодал Суғд давлати вужудга келган. Бу давлатнинг ички сиёсий муносабатлари ўзига хос ривожланиб борган. Жумладан, VII асрнинг биринчи ярмида Суғднинг пойтахти Кеш шаҳри бўлиб, подшо Шишпир замонида Суғд танга зарблари айни мана шу шаҳар билан боғлиқ. Лекин марказ мавқеи учун Самарқанд билан Кеш ўртасида борган кураш VII асрнинг 50-йилларида бу кураш Самарқанд ҳокимлиги фойдасига узил-кесил ҳал бўлган. Пойтахт Самарқандга кўчган. Кеш эса шундан сўнг пойтахт мавқеини йўқотди. Вархуманнинг тахтиша ўтириши ўша давр учун муҳим воқеа ҳисобланган бўлса керак. Бу масала иккинчи жиҳати халқаро савдо масаласига тақалади. Албатта Чағониён мулки ҳам халқаро савдодан манфаатдор бўлган. Карвон йўлининг энг муҳим манзилларидан бири бўлган Самарқанднинг пойтахт бўлиши ҳамда бундан Чағониённинг бевосита манфаат кўзлаши тахминан 650 йилларнинг ўрталарида янги подшо Вархуман ҳузурига Чағониёндан элчилик миссиясининг юборилишига сабаб бўлган. Бу воқеа ҳақидаги маълумот бизгача Суғд ёзувида битилган бир ноёб матнда етиб келган. Шу ўринда азиз ўқувчи фикрини 1965 йили Самарқанднинг қадимий харобалари Афросиёбда олиб борилган археологик тадқиқотларга жалб қилмоқчимиз. Афросиёбда VII аср ўрталарига оид сарой қолдиқлари мажмуида қазиш ишлари бошланди. Шунда археологлар 11 метрли тўртбурчак хонага дуч келдилар. Унинг деворлари қалин пахсадан ишланган эди. Сақланиб қолган баландлиги 2 метрдан сал ортиқроқ. Муҳими шуки, бу хонанинг девори тўлалигича юксак санъат билан чизилган суратлар билан безатилган. Деворлардан бирида Самарқандга етиб келаётган элчилар карвони тасвирланган. Суратнинг бошланиш қисмида элчиларни кутиб олаётган бир саф одамлар суфасимон қурилган баландликда туришибди. Афсуски, уларнинг фақат оёқларигина сақланган. Уларга юзма-юз Шоҳона оқ фил яқинлашмоқда. Филнинг устида соябон ўрнатилган. Соябоннинг ҳарир пардалари ҳилпираб турибди. Соябон ичида қимматбаҳо қизил матодан шоҳона либос кийган аёл ўтирибди. Филнинг кетидан уч от оҳиста қадам ташлаб бормоқда. Отларнинг устида оёқларини отнинг бир ёнбошига осилтириб ўтирган уч аёл ўтирибди. Улар ҳам байрамона лисбосларда. Биринчи қора йўриқ от устидаги аёлнинг нозик қўли сиртига «назтакрув» деган суғдча сўз ёзилган. Бунинг маъноси «ёрдамчи» дегани. Демак, бу аёллар канизаклари билан фил устидаги аёлга хизмат қилишган. Қўлида ёзувли аёл эса бош канизак бўлган. У доимо маликанинг ёнида турган. Назтакрув сўзининг луғавий маъноси «ўз ёнида турувчи» демакдир. Дейлик, аёллардан кейин икки туя устида бораётган элчилар тасвирланган. Биринчи қўнғир туя устида ёши улуғроқ, думалоқ юзли, қизил мағиз, кўк кўзли барваста киши ўтирибди. Унинг сочлари ва соқоли бироз оқарган, силлиқ қилиб орқага таралган сочи устидан бир эн шоҳи тасмадан боғич боғланган чап қўлида подшоликнинг ваколат рамзи бўлган, асо ушлаган. Қўнғир туянинг ўнг қувватида бораётган иккинчи туя устида ёш навқирон йигит тасвирланган. Йигитнинг юзлари оппоқ, чиройли тарашлаб тартибга солинган, ингичка соқоли силлиқ, қора сочлари ортга таралган ва бўйни устида текислаб қирқилган. Бу икки шахсни олимлар қизил хунларнинг ва оқ хунларнинг вакиллари бўлса керак деб тахмин қилдилар. Чиндан ҳам V-VI асрларда хунларнинг Марказий Осиё жанубидаги мавқеи катта бўлган. Улар катта давлат ҳам тузганлар. Туялар кетидан афсонавий қанотлар боғланган ва безатилган қора отни оғзи махсус боғич билан боғлаб қўйилган бир хизматкор етаклаб бормоқда. Унинг теграсида тўртта ғоз ёки оққуш тасвирланган. Ғоз рамзий маънода яхшилик хабарчиси ҳисобланади. Суратнинг кейинги қисмида ҳажми бошқаларга нисбатан икки баробар катта қилиб чизилган саман от устида бораётган киши, унинг кетидан эса ўн икки отлиқ чавандоз тасвирланган. Шу билан бу девор суратлари мажмуи тугайди. Кейинги деворда эса подшо Вархуманнинг қабулига бораётган элчилар тасвирланган. Улар орасида бояги туя устида тасвирланган икки элчи ҳам бор. Улардан бири қўлида парчасимон матонинг тойини кўтариб олган. Элчилардан бири ўнг кийими этагига ўн олти сатрдан иборат суғдча хат битилган. Унинг камарлари юқоридан пастга вертикал йўналган. Қаторлар ҳисоби чапдан ўнгга бундай дейилган: Унаш уруғидан бўлган Самарқанд подшоси Вархуман унга юзланганида элчи сўзга оғиз очди: «Мен Чағониён подшоси Вархуман ҳузурига элчи бўлиб келган Бурзодаман. Самарқанд аҳли мендан ҳеч қандай хавотир қилмасинлар. Мен уларга фақат эзгуликлар тилайман. Самарқанднинг тилини биламан худоларини ҳурмат қиламан. Самарқанд халқига бахт-саодат, яхшиликлар истайман». Элчи сўзларини тугатгач Вархуман унга рухсат берди. Шунда Чоч элчиси сўзга оғиз очди: «Бу матн шуни кўрсатадики, Чағониён тарихида қадим замонларидаёқ давлатлар муносабатлар тажрибаси катта бўлган. Ушбу матн ҳозирги дипломатиядаги элчиларнинг ишонч ёрлиғини айнан эслатади. Бу Чағониён билан қўшни давлатлар, ҳусусан, Суғд ўртасида яқин қўшничилик дипломатик муносабатлари ўтганлигидан далолатдир. Араблар истилоси яқинлашиб қолган бир пайтда бу каби ўзаро жипслашиш ҳаракати тарихан муҳим эди. Чағониюн элчиси Бурзоданинг Самарқандга ташрифлари алоҳида тарихий воқеа бўлганлиги учун шоҳ саройининг деворларида тасвирланган бўлса керак.

Демак, юртимизда қадимданоқ жуда юксак маданиятта асосланган элчилик анъанаси мавжуд бўлган. Ҳазрати Амир Темур фаолиятида ҳам элчилик алоҳида ўрин тутади. Амир Темурни Дилкушо боғида Хитой, Бобил, Миср элчиларини қабул қилганлиги маълум.

Кастилия ва Леон қироли Генрих III нинг элчиси испан аслзодаси коммергер Рюи Гонзалес де Клавихонинг «Самарқандда Темур саройига саёҳат кундалигида» (1403-1406 й.й.) Амир Темур дипломатик фаолиятига дахлдор қизиқарли маълумотлар қайд этилган.

Бугунги кунда Амир Темурнинг дипломатик ёзишмаларидан қатор асл нусхалар сақланиб қолган, шундай хатлардан бири Амир Темурнинг Француз қироли Шарль IVга мактубидир. Мана ўша матн:

«Буюк Амир Темур Кўрагоний-умрлари боқий бўлсин! Франция қироли дўстининг юз минг таъзими ва дуоларини қабул қилгайлар. Кўп миннатдорчиликлардан сўнг, улуғ қиролга шуни маълум қиламизки, Фра Фрискин устоз бизга етиб келдилар ва улуғ қирол шон-шуҳрати, буюклиги ва олий зот қалби муҳрланган хатни келтирдилар. Бундан бошимиз осмонга етди. У бизга яна Сиз Олий зотларининг, яратувчи паноҳида катта армия билан йўлга чиққанингизни ва умумий ғанимларимиз устидан ғолиб келганингизни етказдилар.

Шундан сўнг биз Фра Исаак Маргессия де Султонияни Сизга бўлган воқеаларни сўзлаб беришга юбордик. Мана энди биз улуғ қиролдан тез-тез мактуб йўллаб туришларини ва хатларда сиҳат-саломатликлари ҳақида хабарлар юбориб, бизларни хотиржам қилишларини кутмоқдамиз. Яна сиз савдогарларингизни биз томонларга юборсангиз, токи биз уларни қизғин, барча иззатларини ўрнига қўйиб кутиб олайлик. Бизнинг савдогарларимиз сиз томонларга борсалар ва уларга ҳам шундай иззат икромлар кўрсатсанглар. Майли, улар ҳеч қандай хавф-хатарсиз, тўсиқсиз йўл юрсинлар.

Дунёни савдогарлар фаровон қиладилар, деган нақлни инкор этиш бевойда. Узоқ умр ва саломлар йўллаймиз. Ушбу 805 йилнинг Муҳарам Шоввал ойида битилди». (Мактуб 173х385 ммли ҳажмдаги юпқа ва юмшоқ пергамент қоғозга ёзилган. Бу хат ёзувчи ичига қилиниб, учга букланган ва муҳрланган ҳолда 160-173 мм ҳажмдадир. Мактуб XV аср форсий тилида битилган). Булар ҳазрат Амир Темурнинг дипломатик фаолиятидан бир намуна, холос.

Хуллас, ўзбек дипломатияси тарихи ҳам муҳим аҳамиятга молик бўлиб, махсус тадқиқотлар олиб бориш учун етарлича маълумотлар беради. «Амир Темур илмий халқаро экспедицияси» аъзолари Чағониён (хозирги Денов) туманида бўлдилар. Денов тумани ҳокими Ўзбекистон Олий Мажлиси депутати фидоий инсон Тилла Менглиев «Чағониён» туман рўзномасининг бош муҳаррири Зоир Мамажоновнинг Чағониён тарихи устида изланаётгани ҳақида тўлқинланиб сўзлади. Умидвормизки, бу ният кўзлангандан ҳам зиёда бўлади, бунга ҳеч шубҳамиз йўқ.

Мирсодиқ ИСҲОҚОВ,
«Амир Темур илмий халқаро экспедицияси» нинг 6-йўналиш илмий раҳбари, тарих фанлари доктори.
Фахриддин АШРАФХЎЖАЕВ,
экспедиция раҳбари

• «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги Қонун қандай бажарилмоқда?

ИШЛАГАН ТИШЛАЙДИ

Жиззах вилоят касаба уюшмалари кенгаши раёсат йиғилиши «Ўзбекистон Республикаси аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги қонуни, Республика Президенти Фармонлари ҳамда республика ҳукуматининг қарорлари асосида Бахмал ва Фориш туманлари корхоналарида аҳолини иш билан таъминлаш ва қўшимча иш жойлари яратиш юзасидан олиб бораётган ишлар тўғрисида»ги масалани кўриб чиқди ва муҳокама қилди.

Ўзбекистон Республикасининг «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги қонуни ва мазкур йўналишдаги Республика Президенти Фармонлари ва ҳукумат қарорлари асосида Бахмал ва Фориш туманларида муайян ишлар олиб борилмоқда. Ҳозирги кунда Бахмал туманида меҳнатга лаёқатли аҳолининг 72 фоизи, Фориш туманида 36,1 фоизи доимий иш билан таъминланган. Доимий иш билан таъминланмаганлар ёки ишсизлар Бахмал туманида 10 минг 835 кишини, Фориш туманида 26 минг 197 кишини ташкил этади. 1995 йил ва 1996 йилнинг май ойигача Бахмал туманида 96 нафар ишсиз фуқарога 205 минг 432 сўм, Фориш туманида 580 фуқарога 662 минг 400 сўм ишсизлик нафақаси тўланган. Ушбу даврда Бахмал туманида 201 та, Фориш туманида 182 та янги иш ўринлари ташкил этилган. Бахмал туманида 603 нафар, Фориш туманида 535 нафар ишсизлар доимий иш билан таъминланган.

1995 йилда Бахмал туманида 101 киши, Фориш туманида 320 киши умумжамоа ишига жалб этилган. Бахмал туман меҳнат биржаси 1996 йилда умумжамоа ишларига ишсиз аҳолини жалб этиш юзасидан туман пиллахонаси, «Боғишамол» ижара ширкатлар бирлашмаси билан шартнома тузган. Вилоят меҳнат, аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий ҳимоя қилиш бошқармаси талабига биноан Фориш туманидан 34 нафар ишсизлар «Тошчетэлкурулиш» бошқармасига, «Учқулоч» геология-қидирув экспедицияси талаби билан 28 нафар ишсиз ишга юборилган.

«Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 21-моддаси 2-бандига асосан ҳамда Бахмал туман ҳокимининг 1995 йил 26 декабрдаги 300-сонли, Фориш туман ҳокимининг 1995 йил 1 мартдаги 61-сонли қарорларига мувофиқ, ижтимоий муҳофазага мухтож шахсларни ишга жойлаштириш учун Бахмал тумани корхона, муассаса ва ташкилотларида 370 та, Фориш туманида 120 та ихтисослаштирилган иш жойлари барпо этилган бўлиб, ушбу ўринларга Бахмал туманида 30 киши, Фориш туманида 138 киши ишга жойлаштирилган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 12 октябрдаги «Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш корхоналари фаолиятини баркарорлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори асосида Бахмал туманида 1996 йил 4 ойи мобайнида 8 та сартарошхона, 8 та пойафзал тузатиш, 3 та телевизор ва радиоаппаратлари тузатиш устахоналари, 2 та суратхона, 1 та тикувчилик цехи, 1 та автомобил камераларини ямаш устахонаси янгидан очилган.

Мазкур йўналишда Фориш туманида ибратли ишлар амалга оширилмоқда. Туман фаолларининг 1996 йил 10 январдаги йиғилиши қарори билан тасдиқланган «Фориш туманида 1996 йилда иқтисодий ва ижтимоий ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг устивор йўналишлари комплекс Дастури»га мувофиқ жорий йилда туманнинг барча қишлоқларида 81 та хусусий савдо дўкони, 49 та этикдўзлик, 30 та чархчилик, 16 та телевизор ва радиоаппаратлари тузатиш, 11 та темирчилик, 1 та уй-рўзғор буюмлари, 1 та чорвачилик устахоналари, 4 та техник хизмат кўрсатиш, 23 та кичик корхона, 29 та хусусий фирма, 44 та сартарошхона, 10 та суратхона, 19 та тегирмон, 32 та деҳқон-фермер хўжалиги, 1 та мойжувоз барпо этиш белгиланган. Бу билан 600 дан ортиқ аҳолини ижтимоий фойдали ишга жалб этиш имконияти яратилади.

Бу борада туман меҳнат биржаси бир қатор ижобий ишларни олиб бормоқда. Жумладан, 1995 йилда меҳнат биржаси маблағи ҳисобига 6-сон ҳунар техника лицейида маҳаллий ёшларни касбга ўргатиш мақсадида 2 та сартарошхона ва этикдўзлар тайёрловчи гуруҳлар ташкил этилди. Меҳнат биржаси ҳисобидан 79,5 минг сўм сарфланиб, 1995 йилда 20 нафар, жорий йилда 43 нафар ишсизга касб ўргатилган. 1996 йилда ҳам ёшларни касбга ўргатиш мақсадида «Кичик бизнес»ни юритувчи бухгалтерлар тайёрловчи, суратқашлик, сандиқсозлик, дурадгорлик ҳунарлари бўйича ҳам гуруҳлар очиш кўзда тутилган.

Қўшимча иш жойларини ташкил этиш ва аҳолини манфаатли иш билан таъминлаш борасида хўжалик, корхона ва ташкилотлар ўз имкониятлари даражасида иш олиб бормоқдалар. Бахмал тумани Гулбулоқ ижара ширкатлар хўжалигида сўнгги йилларда 3 та маданий-маиший иншоот фойдаланишга топширилди, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш йўналишида 1 та кичик корхона ва 11 та фермер хўжаликлари ташкил этилиб, уларда қарийб 100 га яқин киши қўшимча равишда ишга жалб қилинди. Тумандаги 32-сон автокорхона раҳбарияти кейинги йилларда штатларни қисқартирмасликка, барча иш ўринларини сақлаб қолишга ҳаракат қилиб келмоқда. Ҳозирги кунда корхонада 207 нафар ишчи ходим меҳнат қилмоқда. Йил бошида корхонада темирчилик цехи очилган бўлиб, унда 2 киши иш билан таъминланган.

Фориш тумани «Фориш» ширкатлар уюшмаси раҳбарияти ва касаба уюшма қўмитаси саъй-ҳаракатлари билан қимматбаҳо асбоб-ускуналар сотиб олиниб, терига ишлов бериш ва кийим тикиш цехлари очилган. Уларда 70 га яқин ишчи қўшимча равишда иш билан таъминланиши мумкин. Аммо ҳозирги кунда маблағ йўқлиги сабабли цехларни ишга тушириш имконияти бўлмаяпти. Ширкатлар уюшмасида 314 киши доимий иш билан таъминланган. Кейинги йилларда 2 отар қорамол, мевали боғлар ва токзорлар уюшма ишчиларига хусусийлаштирилиб берилган бўлиб, уларнинг оилалари ҳам манфаатли ишга жалб этилган. Уюшмада ижтимоий аҳамиятга молик барча масалалар касаба уюшмаси қўмитаси билан келишилган ҳолда ва бевосита унинг иштирокида амалга оширилмоқда.

Фориш туманидаги барча ширкатлар уюшмалари ва хўжаликлари касаба уюшма қўмиталари штат қисқариши муносабати билан ишдан бўшатилган ходимлар учун янги иш жойларини ташкил этишда хўжалик раҳбарлари билан бир қаторда ҳаракат қилмоқдалар. Уларнинг бу ишга масъул эканликлари Деҳқончилик саноати мажмуи ходимлари касаба уюшмаси туман қўмитасининг туман ҳокимлиги билан 1995-96 йилларга тузган «Туман меҳнаткашларини бозор иқтисодиёти шароитида ижтимоий-иқтисодий ҳимоя қилиш юзасидан Битим»да алоҳида қайд этилган. Туман касаба уюшма қўмитасига штат қисқарганлиги ва нафақалар тўланмаётганлиги, ноқонуний ишдан бўшатилганлиги ҳақида меҳнаткашлардан 1995 йилда 5 та, 1996 йилда 3 та ариза тушган ва ижобий ҳал этилган.

Шунинг билан бирга «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини бажариш борасида Бахмал ва Фориш туманлари, корхона, ташкилот, хўжаликлар ҳамда улардаги касаба уюшма қўмиталари фаолиятида жиддий камчиликлар мавжуд.

Бахмал тумани касаба уюшмалари ташкилотлари ишини мувофиқлаштирувчи кенгаш фаолияти талаб даражасида эмас. Туман аҳолисини иш билан таъминлаш юзасидан аниқ бир режа ёки дастур белгиланмаган. Кейинги йилларда бу масала на раёсатда, на кенгаш ёки пленум йиғилишида муҳокама қилинмаган.

Мувофиқлаштириш кенгаши туман меҳнат биржаси билан доимий алоқа ўрнатмаган, ўзаро ахборот алмашиб туриш йўлга қўйилмаган. Иш билан таъминлашга кўмаклашувчи мувофиқлаштириш қўмитаси таркибига касаба уюшмалари туман ташкилотидан вакиллар киритилмаган.

1995 йил ва 1996 йилнинг 5 ойи мобайнида штатлар қисқартирилиши муносабати билан Бахмал туманида 127 нафар, Фориш туманида 355 нафар фуқаро ишсиз қолган. Биргина Учқулоч конида 1996 йил 1 июндан 230 нафар ишчи-хизматчилар штати қисқартирилган. Фориш тумани меҳнат биржаси ва касаба уюшмалари ташкилотлари ишини мувофиқлаштириш кенгаши ушбу оммавий ишсизликни бартараф этиш мақсадида кон маъмурияти билан музокара олиб бориб, конда янги иш жойлари ташкил этиш ҳисобига 150 нафар ишчи-хизматчиларни иш билан таъминлашга келишган. Шунингдек, 1995 йил бошидан буён иш ўринлари «Чимқўрғон» ширкатлар уюшмасида 222 тага, «Боғдон» ширкатлар уюшмасида 144 тага, «Арнасой» ширкатлар уюшмасида 133 тага, Омонкелди номли ширкатлар уюшмасида 120 тага камайган.

Кўпчилик корхона ва ташкилотларда, жумладан, Бахмал туманидан марказий касалхона, матлубот жамияти, халқ таълими бўлими, Фориш туманидаги халқ таълими бўлими, матлубот жамиятида штатлар қисқартирилиши муносабати билан ишдан бўшатиш даҳл қилиниши мумкин бўлган фуқаролар олдиндан огоҳлантирилмаган. Касаба уюшма қўмитасининг розилиги олинмаган, қўшимча иш жойлари ташкил этиш бўйича ҳеч бир иш қилинмаган. Мазкур ташкилотлар касаба уюшма қўмиталари фуқароларнинг меҳнат ҳуқуқларини ҳимоя қилишда жамоа шартномалари имкониятларидан фойдаланмаяптилар.

Алибой ЭРГАШЕВ,
«Ишонч» мухбири.

• Ёз — истироҳатлар фасли

ҚИЗҒИН ПАЛЛАЛАР...

Меҳнаткашлар ва уларнинг оила аъзоларини, айниқса болаларни соғломлаштириш борасидаги ишларни янада яхшилаш Бухоро вилояти касаба уюшмаларининг ҳозирги кундаги долзарб вазифасидир.

Бозор иқтисодиёти шароитида болаларни соғломлаштириш ишида муаммолар кўп бўлсада, касаба уюшмалари вилоят кенгаши ва ҳокимликларнинг ҳамкорликдаги фаолияти туфайли улар ўз вақтида ҳал этиб келинмоқда.

Хусусан, 1996 йили болаларнинг ёзги соғломлаштириш мавсумини намунали ташкил этиш мақсадида вилоят касаба уюшмалари кенгаши билан вилоят ҳокимлигининг қўшма қарори қабул қилинди. Ёзги дам олиш комиссиясининг иш режаси ва дастури тузилиб, соғломлаштириш бўйича вазифалар режалаштирилди.

Иш режасида болаларни сифатли ва хилма-хил ассортиментли озиқ-овқат, мева-сабзавот билан таъминлаш кўзда тутилган эди. Шу мақсадда «Бухоросавдо» савдо ишлаб чиқариш концерни бир қанча хўжаликларни оромгоҳларга бириктириб қўйдики, натижада болалар дам олиш мавсумида озиқ-овқатдан камчилик сезишгани йўқ.

Вилоят соғлиқни сақлаш бўлими томонидан болалар ёзги соғломлаштириш оромгоҳларида 21 нафар шифокор, 34 нафар ҳамшира ишлаш учун юборилган. Оромгоҳларда хизмат қилувчи педагогик кадрлар ва хизматчилар эса тиббий кўрикдан бепул ўтказилди.

Юқумли касалликларнинг олдини олиш мақсадида вилоят санэпидстанцияси эпидфонди ҳисобидан тўловсиз равишда 400 кг хлор оҳаги ва 1000 дона битга қарши «Жондор» шампуни ҳамма оромгоҳларга тарқатиб берилди. Шаҳардан ташқаридаги оромгоҳлар биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш учун, санатория типидаги оромгоҳларимиз эса ҳар бир болани профилактик кўрикдан ўтказиш учун етарли даражада дори-дармон билан таъминланди.

Халқ таълими бошқармаси томонидан умумтаълим мактаблари олдида ташкил этилган оромгоҳлар тўла таъмирдан чиқарилиб, болаларнинг ҳордиқ чиқаришлари учун шай қилиб қўйилди. Вилоят Халқ таълими бошқармаси томонидан тасдиқланган «Ёз-96» режасига мувофиқ шаҳар, туманларда жойлашган болалар оромгоҳларида қизиқарли тадбирлар ўтказиб келинди. Маълумотларга қараганда, бундай мактаб олди масканларида вилоятимизнинг қарийб 12 минг боласи маза қилиб ҳордиқ чиқаришди.

Мана, кузнинг биринчи ойи — сентябрь ҳам кириб, оромгоҳлар, мактаб олди дам олиш масканлари дафъатан сувқуйгандек сокинлашиб қолди. Ҳардиқ чиқарадиган қизғин паллалар ортда қолиб, иш, ўқиш мавриди етиб келди.

Ўйлайманки, вилоят касаба уюшмалари кенгаши болаларнинг мириқиб дам олишлари учун етарлича шарт-шароитлар яратди ва бундан кейин ҳам и бу борадаги саъй-ҳаракатларини сусайтирмайди.

Ш.Х.ИХТИЁРОВА,
вилоят касаба уюшмалари кенгаши раисининг ўринбосари ёзги дам олиш комиссияси раиси муовини.

ОТАЛИҚҚА ОЛИШДА ГАП КЎП

Ёз фасли, кўпгина касб эгалари қатори болалар учун ҳам дам олиш мавсуми ҳисобланади. Ёзги дам олиш иншоотлари, оромгоҳлар болаларни ўз бағрига олади. Шундай паллада дам олувчиларга шарт шароит яратиш, уларнинг ётиш-туриши, озиқ-овқатини яхшилаш ҳар бир корхонанинг оталигида бўлади. Масалан, Бухоро вилоятидаги «Бухоросавдо» ишлаб чиқариш концерни ўзининг 48-К рақамли фармойишига кўра ёзги соғломлаштириш оромгоҳларини озиқ-овқат, сабзавот ва кондитер маҳсулотлари билан таъминлаб туриш мақсадида жойлардаги савдо ташкилотлари, фермер, жамоа хўжаликлари ҳамда тайёрлов корхоналари оромгоҳларга бириктирилди. Бунинг натижасида маҳсулотларга қўйиладиган устама нарх 5-10 фоиздан ошмайдиган қилиб қўйилди. Бинобарин, Шофирхондаги «Мингчинор», Қоракўлдаги «Шодлик», Бухоро шаҳридаги «Ёш тўқимачи» оромгоҳларида эса озиқ-овқат маҳсулотларига устама нарх умуман қўйилмади. Оталиқ ташкилотларининг бундай ғамхўрлиги келажак авлоднинг истиқболли равнақи учун пойдевор бўлиб хизмат қилади.

Суратларда: вилоят касаба уюшмалари кенгаши раисининг муовини Шаходат Ихтиёрова «Ёш тўқимачи» оромгоҳидаги болалар билан.

БОШЛАНҒИЧ ТАШКИЛОТ ТАШАББУСИ

«Хоразм пойафзали» ҳиссадорлик жамияти Урганч шаҳридаги йирик меҳнат жамоаларидан саналади. Бу ерда ишчиларни ижтимоий ҳимоялаш соҳасида яхшигина тажриба тўпланган. Айниқса, корхона касаба уюшма қўмитасининг ташаббуси ва ташкилотчилиги билан ишчиларнинг моддий аҳволи ўрганилиб, эҳтиёжмандларига ҳар томонлама ёрдам бериляпти. Яқинда касаба уюшма қўмитасининг ташаббуси билан ишчи Ф.Матризаевнинг никоҳ тўйи ўтказилди. Корхона ҳисобидан тўйга 2 қоп ун, 20 килограмм ёғ, битта гилам бепул тортиқ қилинди.

Корхонада бундай тадбирлар тез-тез ўтказилмоқда.

Шихназар АҲМЕДОВ,
«Ишонч» мухбири.

• Мамлакатлар, одамлар, одатлар

«ҚИРҚ» РАҚАМИ

(Давоми. Боши ўтган сонда)

Баъзи қишлоқларимизда бола туғилган кундан унга «ит кўйлак» кийдириш одати бўлган. Чақалоқнинг жажжи кўйлаги ғалати номланишида муайян бир мантиқ-гўдак ҳаётининг энг хавфли даври саналган чиллада рўй бериши мумкин бўлган турли «бало-қазо» итга ёпишсин деган ишора бор.

Бу каби удум қирғизларда ҳам бор. Чақалоқ қирқ кунлик бўлганда (чилла тугаганда), қирғиз ўтови меҳмонга тўлади ва шу куни чақалоқдан «ит кўйлак» ечиб олиниб, унга «қирқ кўйлак» кийдирилади. «Қирқ кўйлак» гўдакнинг онаси «қирқ» хонадондан йиғиб келган «қирқ» мато парчаси («қуроқ»)дан тикилар эди.

Келинлик «чилласи» деган ибора ҳам ана шу «қирқ» рақами билан боғлиқ. Тўйдан кейинги «қирқ» кун давомида келин уйда ёлғиз қолдирилмаган. Кексалар «қирқ» кунгача, яъни келиннинг чилласи чиқмагунча фарзанд кўрмаган ёки фарзанди турмаган аёлларни уй ишларига аралаштиришмаган ёки келин ҳузурига қўйишмаган.

Дафн маросими ва у билан боғлиқ удумларда ҳам «қирқ» рақамига эътибор берилган. Аҳоли орасида, марҳум дафн этилгандан «қирқ» кун вақт ўтгандан кейин, унинг хотираси учун эҳсон қилиш удуми бор. Бу илмий жиҳатдан асосланган тадбирдир. Фаннинг эътироф этишига кўра, марҳум жасади ўзидаги электр фаолиятини «қирқ» кунгача, яъни сўнгги мия импульслари қайд этилган дамгача сақлаб турар экан. Мия импульсларининг сўниш жараёнини осойишта-беозор ўтиши учун эҳсон-дуо-ю фотиҳа қилиш удумига айланган.

Туркий халқларнинг кўпчилигида марҳум чиқарилган уйда «қирқ» кунгача ҳар оқшом чироқ ёқиш одат бўлган. Қозоқларда азадор уйда «қирқ» кунгача ҳар оқшом пилик ёқиш удуми бўлган. Руҳнинг кириши учун эшик қия очиб қўйилган.

Қирғизларнинг қадимий удумига кўра, азадор оилада аёллар марҳум учун «қирқ» кун «кўк кийим» кийиб аза тутишган, эркаклар шу кунлар мобайнида соч-соқолларини олдиришмаган.

«Қирқ» рақами ўзбек фолклорида қадимий бадиий воситалардан бири ҳисобланган. Унга алоқадор мақоллар ҳам бор: «Бир мағизни қирқ киши бўлиб ер», «Бир йигитга қирқ ҳунар оз», «Қирқига чидаган қирқ бирига ҳам чидар» ва ҳоказо.

«Қирқ» рақами, шунингдек, баъзи иборалар учун андозага айланган: «Қирчиллама қирқ ёшида», «Қирқ кокил», «Қирқ оғайни», «Қилни қирқ ёриб»...

Буюк соҳибқирон, маърифатпарвар бобокалонимиз Амир Темур ҳазратларининг: «Бўлар одам ёшида ҳам бош бўлур, бўлмас одам қирқида ҳам ёш бўлур» деган ўгити катта ҳаётий аҳамиятга эга.

Сурхондарё вилоятининг Бойсун туманидаги Мачай қишлоғида «Қирқ қиз» деб аталувчи бир жой бор. Сойдан тоққа томон кетган ям-яшил тепаликда ажойиб манзарани кўрган одам ҳайратда қолади. Бу жойда тош «ҳайкал»лар жон ҳолатида қочиб бораётган қизларни эслатади. Мазкур «Қирқ қиз»лар ҳақида шундай ривоят бор: кунларнинг бирида қирқ нафар қиз чўмилиш учун сой бўйига тушадилар. Нозанинларнинг ҳусни жамолидан, нафосатидан бутун водий сеҳрланади. Қизларнинг баъзилари ҳали чўмилиб улгурмаган бир пайтда тўсатдан отларнинг дупир-дупири эшитилади. Қий-чув кўтарилиб, ёв бостириб келабошлайди. Саросимага тушган қизлар ҳар томонга қочабошлайдилар. Яқинлашиб келаётган ёвдан қутулишга кўзлари етмаган бокира қизлар нопок душман қўлига тушиб, асира бўлиш ва таҳқирланишдан кўра тошга айланишни афзал кўриб, Тангрига ёлворадилар. Илтижо ижобат бўлиб, қирқ қиз тошга айланган эмиш...

«Қирқ қиз» номи билан аталувчи жойлар Эроннинг Туркманистон билан чегарадош жойида, Термизда, Хоразмда ҳам учрайди.

«Қирқ»-«чилла» иборалари ёз ва қиш фаслларининг энг иссиқ ва энг совуқ «қирқ» кунлик мавсумларини ҳам билдиради.

Ёздаги энг иссиқ жазирама «қирқ» кунни халқимиз «Ёз чилласи» деб юритади. Ёз чилласи 26 июндан бошланиб, то 5 августгача давом этади. Ёз чилласида ҳаво жуда иссиқ ва қуруқ, ҳавонинг ўртача ҳарорати Тошкент шаҳарида +27 даража атрофида бўлади. Айрим йиллари ҳаво ҳарорати +44 даражагача, қум юзаси эса +80 даражагача кўтарилади. Қиш чилласи 26 декабрдан бошланиб, то 5 февралгача давом этади. Қиш чилласи йил давомидаги энг совуқ қирқ кунни ўз ичига олади. Тошкент шаҳарида қиш чилласидаги ўртача ҳаво ҳарорати -1 даража атрофида совуқ бўлиб, айрим йиллари ҳаво ҳарорати -27 даражагача совуши мумкин. Хуллас, ана шунақа гаплар.

Мирортуқ МИРАБДУЛЛОҲ ўғли.

• Мухбир бонг уради

ЯХШИСИ ШУНДАЙ БЎЛСА...

Иш юришмай қолса сабабини тополмай узоқ бош қотирамиз. Буларнинг бари масъулиятсизлик оқибати эканлиги хаёлимизга келмайди.

Бошланғич касаба уюшма ташкилотлари иши билан танишиш мақсадида Гузалкент туманида бўлдик. Агросаноат ходимлари касаба уюшма туман қўмитасининг масъул ходимлари «Олти қаҳрамон» ҳиссадорлик жамияти касаба уюшма ташкилоти энг яхшилардан эканлигини касаба қўмита раиси асосий ишдан ажралмаган ҳолда ишлаётган бўлса-да, штатли касабақўм раисларига нисбатан фаолияти анча дурустлигини таъкидлашди.

Бир қараганда корхонада аҳвол ёмон эмас. Бош муҳандис А.Салимов ва касабақўм раиси Ф.Эшонқуловлар билан суҳбатлашганда бизда дастлаб ана шундай таассурот қолдирди. Иш ўринларига эътироз йўқ. Ўртача ойлик иш ҳақи 3-3,5 минг сўм атрофида.

Афсуски, корхона, қолаверса касаба қўмитаси фаолиятига чуқурроқ назар ташласангиз имкониятлардан унумли фойдаланилмаётгани аёнлашади. Кейинги йилларда ишчилар сони 25-30 фоиз қисқарган. Ишчилар махсус кийим билан таъминланмаган. Иш ҳақи ўз вақтида берилмаяпти. Касаба қўмитасининг 1996 йил иш режаси бор. Унда умумий йиғилишларда учта масала, қўмита мажлисларида кўриш учун эса 9 та масала белгиланган. Меҳнат муҳофазаси, техника хавфсизлиги асосий ўрин эгаллайди. Соғломлаштириш масаласи негадир иш режасига киритилмаган. Устига-устак шу бугунга қадар иш режасига киритилган масалаларнинг бирортаси ҳам қўмита мажлисида муҳокама қилинмаган. Хўш, унда режа нега тузилган? Ажабланарлиси шундаки, йиллик режа сентябрь-декабрь ойларида касаба қўмита фаоллари нима билан машғул бўлиши назарда тутилмаган. Бундан ташқари апрелда бўладиган умумий йиғилишда ярим йиллик якунларини муҳокама қилиш мўлжалланган.

Ҳатто жамоа шартномаси ҳам қабул қилинмаган кўринади. Негаки бизга на шартноманинг ўзини, на уни қабул қилган йиғилиш баённомасини кўрсатишди. Танишиш учун тақдим этилган баённомаларда эса қайд этилган масалаларнинг аксарияти касаба уюшма ташкилотига даҳлдор эмас. Касабақўм етакчиларининг билимсизлигидан қонунчиликка, хусусан Меҳнат Кодексига зид қарорлар (1996 йил 3 июндаги мажлис баённомаси) қабул қилиб юборилган.

Жуда кўп саволларимиз жавобсиз қолди. Бошқа бошланғич ташкилотларга боришни лозим топмадик. Чунки мақталган касабақўмдаги аҳвол шундай бўлса, қолганида қандай бўларди?

Р.ҚУРБОНОВ,
«Ишонч» мухбири.

ХАТЛАР — ҲАЁТ ОЙНАСИ

• *Муштарий хабар беради*

ТОВОҚСОЙ ОРОМГОҲИГА КЕЛСАНГИЗ...

Жонажон республикамизда инсон саломатлигини муҳофаза этиш, дам олиш ва даволаниш учун шарт-шароитлар йилдан-йилга яхшиланиб бораяпти. Албатта булар мустақиллик шарофати. Бўстонлиқ туманидаги Товоқсой оромгоҳида уруш ва меҳнат фахрийлари дам олишади, даволанишади.

Чорвоқ сув омбори яқинида жойлашган оромгоҳ ўша тилдан қолмайдиган Кисловодск санаторийларидан сира қолишмайди.

Шифокорлар муолажасидан, ширинсуханлигидан дам олувчилар беҳад миннатдор бўлмоқдалар. Айниқса, оромгоҳ бош шифокорининг даволаш ишлари бўйича ўринбосари Тухтамурод Мирзараҳимов хизматини алоҳида таъкидлагим келади. Унинг хонаси дам олувчилар учун ҳамиша очиқ. У ким бўлишидан, қаерда яшаши ва қайси касбда ишлашидан қатъий назар барча билан самимий мулоқотда бўлади. Ҳар бир дам олувчи билан тиллаша олади. Бунга мен шу оромгоҳда дам олганимда бир неча бор гувоҳ бўлдим.

Шу боис газета орқали оромгоҳ маъмуриятига, шифокор Тўхтамурод Мирзараҳимовга фаррош Т.Содиқовга, ҳамшира Р.Соттиева, Р.Нуржоноваларга миннатдорчилик билдираман.

Очил БЕКМУРОДОВ,
меҳнат фахрийси,
Қамаши шаҳри.

ҲАР БИР СЎЗ ҚАДРЛИ

Хатлар... Уларни қайчилаб ҳар бирида ўзгача бир олам, ўзгача бир тақдирга ҳамоҳанг битиклар мужассамлигини ўқиймиз.

Узбекистон касаба уюшмалари Федерациясига ҳар куни хатлар кўплаб келиб туради. Уларда турфа фикрлар, таклиф ва истаклар, шикоят ва аризалар. илтимослар баён қилинган. Мазкур ярим йилликда фуқаролардан 429 киши ёзма ва оғзаки ҳолда бизларга мурожаат этдилар. Уларнинг ҳар бири алоҳида холисона ўрганилди, натижалари муаллифларга маълум қилинди. Кимдир ҳақ илинжида қўлига қалам олса, яна кимдир ғамдан сиқилган . Ҳар бир хат бир кўнгилнинг дилномасидир. Қалбидан ёғилаётган нидодир. Хатларни таҳлил қилар эканмиз, агросаноат комплекси, кўмир, нефть ва газ саноати, геология, қурилиш, савдо, маданият, таълим, давлат муассасалари, коммунал қурилиш корхоналари каби иш жойларида меҳнат низомларининг бузилаётганлигидан далолат беради. Мана бир мисол. Ўзбекистон Мудофаа Вазирлиги тасарруфидаги ёғочни қайта ишлаш заводи ишчиси А.Каримов ишлаб чиқаришда бахтсиз ҳодиса туфайли 3-гуруҳ ногирони бўлиб қолади. Аммо уч йил мобайнида маъмурият зарарни қоплаш учун лозим бўлган харажат пулини тўламай келди. Фақатгина касаба уюшмаларига мурожаат қилгач, адолат тикланди. Меҳнат қонунларида кўрсатилганлигига мувофиқ А.Каримовга зарарни қопловчи пулни ўз вақтида тўланиши лозим эди-ку! «Тошсаноатфуқароқурилиш» АО ишчиси 2-гуруҳ ногирони К.Бекмуродов ҳам худди мана шундай меҳнат қонунлари бажарилмаганлигидан азият чекди. Тошкент шаҳар касаба уюшмалари кенгаши аралашувидан сўнг ҳақиқат қарор топди.

ЁШ ИСТЕЪДОДЛАР

«Ўзбекистон — Ватаним маним» конкурсининг иккинчи ўрин совриндори Бахтиёр УМИРОВ.

БУЛБУЛЛАР ГУЛШАНИ, ЖОН ЎЗБЕКИСТОН!

Бу кун ҳар юракда мустақил Ватан фахри!
Осмондай кўнгилларда гўё қуёшдай порлар.
Дилларда тўлқин уриб эзгу-туйғулар наҳри,
Иқболи буюк Ватан истиқбол сари чорлар.

Қайтадан ростланди-ей қайрилган қанотимиз,
Кўзлайди юксакларни орзулар карвонлари.
Гўё қишдан сўнг яшнар баҳорий ҳаётимиз -
Кўкармоқда ҳар дилнинг тош қотган паймонлари.

Юрт ишқи, меҳнат гашти илҳом берар ҳар дилга -
Катта-ю кичик сенинг хизматингга шай мудом.
Жумла жаҳон ҳавасманд бундайин ажиб элга,
Меҳнаткаш, меҳмондўст деб азалдан олгандир ном.

Эрам боғидай юртим, то абад сен боғурур,
Комиллик, камолотга ташналик ҳар он одат.
Тилаганинг то ҳануз эзгу рўшнолик эрур,
Меҳнат, тинчлик, шеър қўшиқ - сенга толе, саодат.

Бунда эл оғасидан деҳқонгача ижодкор,
Ватан салномасини битарлар этиб достон.
Асил илҳом манбаи, бахти ёр она-диёр,
Хушовоз булбулларнинг гулшани Ўзбекистон!

Холиқназар ХОЛНИЁЗОВ.

• *...Мулоҳаза юритади*

МИЛЛИЙ ОДОБ АСОСЛАРИ

Одоб ёки ахлоқ — жуда умумий, ҳатто, айтиш мумкинки, ўта мавҳум тушунча. Лекин, агарки у одобнома тарзида ўрта ва олий мактабларда ўқитилар экан, уни муайянлаштириш, аниқ бир тушунчага айлантириш шарт.

Бунинг учун эса дастурий асос бўлиши керак.

Хўш, ана шу дастурий асос нималардан иборат?

Аввало, ҳар қандай одоб — умуминсоний. Буни унутмаслик керак. Иккинчидан, ҳар қандай одоб миллий хусусиятларга суянади. Миллий одоб ўзида умуминсоний одобнинг энг яхши хусусиятларини мужассам этсагина камолот даражасига етади.

Ислом ахлоқи — инсоният учун ҳозирча энг мукаммал, ҳар тарафлама ривожланган, шахс ва жамият билан боғлиқ барча асосий масалаларга асосли йўриқлар яратган одобий таълимот. Шунинг учун бугунги миллий одобномамиз, ҳеч шубҳа йўққи, исломга суяниши шарт. Динимизда савоб билан гуноҳ, яъни амр билан наҳй шу даражада такомилга етганки, хоҳлаган саволимизга ундан жавоб топамиз.

Тасаввуф эса исломий ахлоқни кундалик турмуш дастурига айлантирган фалсафий таълимот эди. Шунинг учун биз бугун тасаввуф фалсафасисиз ҳам ахлоқимиз назариясини ярата олмаймиз.

Одоб-ахлоқ — адабиётнинг, хусусан, Шарқ сўз санъатининг юраги эди. Сўз санъатининг «адабиёт» дейилиши, яъни унинг ўзагида «адаб» ётиши ҳам бежиз эмас. Умуман, панд-насиҳат йўли, яъни дидактика нафақат мусулмон халқлари, балки умуман Шарқ адабиётининг бош хусусиятини ташкил этади. Лекин одобнома билан адабиётни айнан бир нарса деб тушунишдан ҳам эҳтиёт бўлиш керак.

Бир аччиқ ҳақиқат бор: ҳар қанча одоб тарғиб қилингани билан кишиларимиз одобли бўлиб қолавермайдилар. Буни яқин ўтмишимиздаги тажрибалар ҳам, бугуннинг ахлоқий аҳволи ҳам кўрсатиб турибди.

Одобу ахлоқ кишиларнинг мажбурий амал қилиш дастури бўлиши учун жамиятнинг ўзини ислоҳ қилиш керак. Ҳозирги ислоҳотларнинг аксари ана шу инсоннинг ахлоқан баркамол бўлиши учун чинакам замин яратишига қаратилган. Чунки одоб масалаларини жамиятнинг умум иқтисодий-маиший даражасидан, умум тамаддундан айри тасаввур қилиш мумкин эмас.

Биз ҳар қанча одоб ҳақида куйиниб сўзласаг-у, ҳаётда айнан одобсизнинг ошиғи олчи бўлаверса, буни болаларимиз кўриб-билиб, таҳлил қилиб турган бўлса, бу гапимиз қаерга борар эдию, унинг таъсир кучини ким кафолатлайди?!

Ана шу нуқтада одоб қонун деган масала юзага чиқади. Одамларни қонун бошқариши керак. Бошқача айтганда, ҳар бир киши қилаётган иши одоб мезонларига қай даражада мос келиш-келмаслигини ўйлашидан ташқари, не чоғлик қонуний ёхуд қонунга хилоф эканини ҳам ўйлашга мажбур бўлиши лозим. Қонунга хилоф иш эса шунчаки жазога маҳкумлиги учунгина эмас, ҳатто, одобан уят экани учун ҳам кишиларни шу хато йўлдан юрмасликка ундаб туриши шарт. Буни шунчаки ҳавойи гап деб тушунади кўпчилик. Лекин дунёда бунинг намуналари бор-ку. Талай мутараққий мамлакатларда биз бугун жон куйдириб танқид қилаётганимиз одобсизликларнинг кўпини қонун чеклаб қўйган. бунга порахўрлик, давлатни ва халқни алдаш йўли билан бойлик орттириш, лавозимни суиистеъмол қилиш ва ҳоказоларни шундай одобсизликлар қаторига қўшиш мумкин. Бундай давлатларда қонунийлик шу даражада тараққий этганки, кимки қонунсиз иш қилиш пайидан бўлса, аксинча, ютиш ўрнига ютқазади. Ҳатто, солиқни яшириш ҳам кўп ривожланган мамлакатларда ана шундай одобсизлик саналади. Чунки даромадларни яшириш ошкор бўлгудек бўлса, ўша киши шу қадар катта жарима тўлайдики, бир бор йўл қўйган хатоси унга шунчалар қимматга тушади.

Демак, биз бугун одобни шариатта, қонунчиликка боғлаб ўргатиш йўлини тутишимиз керак, деб ўйлайман. Чунки одоб тарғиби учун бунинг бири — маънавий ва иккинчиси — ижтимоий асос бўлади.

Султонмурод ОЛИМ.

МУНАЖЖИМ ТАЪБИРИ

САЛОМАТЛИГИНГИЗНИ АСРАНГ

(3 сентябрь-9 сентябрь)

3 сентябрь саҳар соат 5 дан кеч соат 11 гача томоқ, бўйин аъзолари, бутун эндокрин тизим, буйраклар заиф бўлади. Шу вақтда томоқ зўриқиб, озиқ-овқатлар сифатига сезгирлик кучаяди. Шу боис бўйинда, томоқда, ички секреция безларида (қалқонсимон без, буйрак усти бези, ошқозон ости бези кабиларда) айни кунларда жарроҳлик муолажалари ва бошқа шаклдаги тиббий таъсирлар ўтказмаган маъқул. Шу куни Ойнинг Савр юлдузлар буржидан ўтиши хотиржамлик, кўркамликка интилишингиз, уйғунликка эришишингиз, қунт билан ишлашингиз ошириб, бошқалар учун қулай шарт-шароит яратишга интилишингиз, табиатга шайдолигингизни оширади. Шарқ тиббиёт мунажжимлиги нуқтаи назарига биноан, руҳий, асабий ва карма билан боғлиқ хасталиклар бўлади. Агар инсон нотўғри турмуш тарзи кечирса, вақт-соати билан руҳий хасталикка чалинади. жумладан, ўта хассис, очкўз, майдакаш кимсаларда бўйин аъзолари хасталиги авж олиши мумкин. Бундан ташқари, бир неча қувват марказларидан биттаси бўйиннинг ўртасида жойлашган бўлиб, бу марказлар инсонни самовий қувват билан боғлайди. Экстрасенслар Вишутха деб атайдиган бу марказ, ҳар бир сўзимиз учун жавоб беради. Биз куракда турмайдиган сўкишлар, қарғишларни тилга оларканмиз, бўйиндаги қувват марказини зўриқтиришимиз, бунинг оқибати натижасида бўйин хасталикларини келтириб чиқаришимиз мумкин. Вишутха маркази ёнида томоқнинг қуйи қисмида яна бир - Калачакра маркази бор. Бу марказ рост-ёлғон сўзлаётганимизни кузатади: одам қанча кўп ёлғон гапирса, шунча тез қарийди!

3 сентябрь жинсий аъзоларда (тухумдонлардан ташқари) жарроҳлик ёки бошқа шаклдаги муолажалар учун мос.

3 сентябрь кеч соат 11 дан 6 сентябрь соат 9 гача ўпка, нафас олиш йўллари заифроқ бўлади. Ўта зарур бўлмаса, уларга ҳам таъсир этмаган яхши. Ойнинг Жавзо юлдузлар буржидан ўтиши руҳий жиҳатдан қабул қилиш қобилиятингиз, ақлан тийраклигингиз, хушмуомалалигингизни ошириш ва нутқингизни равон қилиши мумкин. Бошқаларга нисбатан эътиборсизлик, ишларда пала-партиш, ўзгаларни ғийбат қилиш, сафсатабозлик билан шуғулланмаслик керак. 4 сентябрь тахминан кеч соат 10 лар атрофида Ой Селена сайёраси, яъни хайрли ва эзгу ишлар ҳомийси бўлган осмон жисми билан бир нуқтада кесишади. Шарқ мунажжимлиги нуқтаи назаридан, айни шу вақтда Селена сайёрасига ёрдам сўраб, фикран мурожаат қилишингиз касалликдан фориғ бўлишда ёрдам берган бўларди. Селена - шунингдек бизларни турли балолардан асровчи фаришта монанддир. Ундан касалликдан фориғ этишини сўраш билан бирга ёлғон сўзлагани, сотқинлик қилгани, бировларни алдагани, чайқовчилик қилгани учун авф ўтиниш, кечирим сўраш ҳам фойдадан ҳоли эмас. Буларнинг ҳаммаси нафас олиш аъзолари хасталикларига даҳлдор бўлиб, бу касалликлардан тамомила фориғ бўлишда муҳим ўрин тутади. Айтилганлардан шундай хулоса чиқадики, ёш боланинг нафас йўллари тез-тез шамоллайдиган ёки заиф бўлса, отаси билан онаси кўп ёлғон ишлатган бўлишлари эҳтимолдан ҳоли эмас.

Нафас қисиш хасталигига учраган беморлар учун мунажжимлар талқинига кўра жуда қулай вақт келмоқда: бу Селена сайёрасининг Жавзо буржидан ўтиши билан боғлиқ. Бундай беморлар учун мана шунлай қулай имконият шу йил 10 июндан 1997 йил 10 январгача давом этади. Шарқ мунажжимлиги нуқтаи назаридан зиқнафас хасталигининг карма билан боғлиқ сабаблари бўлиб, асосан ўтмишдаги яхши-ёмон ишларимизнинг хосиласидир. Шу боис мана шу даврда ўзингизни енгил ҳис этсангиз, комил йўлға тушиб олганингизнинг мукофоти сифатида қабул қилинг. Аксинча бўлса, хасталигингизнинг руҳий сабаблари ҳақида чуқур мулоҳаза қилиб кўришингиз даркор. Бу нафас қисиш касаллиги билан оғриганлар билан бирга нафас йўлларида ўсма бор беморларга ҳам тааллуқли. Умуман, келаси йил 10 январгача хасталикни енгиллаштириш, астойдил ҳаракат қилсанг, ундан тамомила фориғ бўлиш имкониятингиз бор.

3-6 сентябрь оралиғида жигарда турли муолажалар қилиш, қонни тозалаш, донорлик муолажаларини бажариш мумкин. Шу кунларда ҳавонинг тозалик даражасига сезгирлик ошиши мумкин.

5 сентябрь кеч соат 11 ярмидан 7 сентябрь тун ярмидан 20 дақиқа ўтгунга қадар Ойнинг 23 куни давом этади. Шу оралиқда ҳар одам Ернинг салбий таъсири остида бўлади. Аёлларнинг жинсий аъзолари заиф тус олади. Шу вақт мобайнида фикрни эзгу қилиш, яхши ўй-ниятлар билан яшаш, жамики қўполликлардан, худбинликлардан фориғ бўлишга интилган маъқул. Уйда исириқ тутатганингиз, тиловат қилганингиз яхши. Гўштни имкон қадар камроқ истеъмол қилиб, сут ва сут маҳсулотларидан кўпроқ тановул қилинг. Нафсингизни тийинг. Жаҳлингизга эрк берманг, турли гиж-гижлашларга учманг.

8 сентябрь эрталаб 9 дан кеч 9 гача ошқозон, ҳиссиётлар, кўкрак қафаси, сут безлари, лимфа, қон плазмаси заиф бўлади. Шу вақтда мазкур аъзоларда ўта зарурат бўлмаса, турли муолажалар қилдирманг. 8 сентябрь кеч 4 билан 7 оралиғида ошғозон касалликларининг эҳтимоли айниқса ортади. шу вақтда ўт пуфаги, жигар, суяк-бўғин тизими, умуртқа поғонаси, тишларни даволаш яхши натижа беради. Ойнинг Саратон буржида бўлиши кечинмаларингизни теранлаштиради, оила ишларпига диққатингизни оширади, ҳамдардлик, масъулият туйғуларини оширади. Шу даврда айрим одамларда тоқатсизлик, серзардалик кучайиши мумкин, бундай кишиларга нисбатан сабр-тоқат билан муносабатда бўлишга интилинг.

8 сентябрь кеч соат 9 дан 9 сентябрь кун бўйи Ойнинг Асад буржига кириши юрак заифлашишига олиб келади.

Бутун ҳафта мобайнида ошқозон хасталиклари эҳтимоли, ҳарорат ортиши, жароҳатланишлар бўйин, эндокрин аъзолар, жигардан жароҳатланиш ва уларнинг хасталаниши эҳтимоли сақланиб қолади.

• *Ўзингизни билинг!*

СИЗНИ ЧЎЧИТИШ ОСОНМИ?

Бошлиқлар Сизни мулзам қилмоқчи бўлишса ҳам унга эътибор қилмай, ўзингизни бемалол тута оласизми? Ёки кўчада момақалдироқ гулдураб қолса юрагингиз тез-тез ура бошлайдими? Қуйидаги синов-сўровлари Сизнинг қўрқув ҳиссига қанчалик берилишингизни билиб олиш имконини беради.

1. Нотаниш ўрмон бўлса, сайр қилиб юрар экансиз, кўққисдан олдингиздан илон чиқиб қолди, дейлик. Шунда Сиз нима қилган бўлардингиз?
A. Тўхтаб, уни ўтказиб юбораман
B. Қочиб кетаман
C. Тош билан уриб ўлдираман
2. Сиз-шифокор хонасидасиз. Миянгизда қандай ҳиссётлар кечади?
A. Қўрқув
B. Касалликларнинг олдини олган маъқул
C. Шифокор билан суҳбатлашиш имкониятидан мамнун бўламан.
3. Нотаниш аёл эшигингизни тақиллатиб, уйингиздаги телефондан қўнғироқ қилиб олишга рухсат сўрайди
A. Нотаниш одамларга атайлаб эшикни очмайман
B. Қўнғироқ қилиб олишга рухсат этаман
C. Уни эшик ортида қолдириб, ўзим қўнғироқ қиламан
4. Туғилган кунингиз яқинлашаяпти. Бу-Сизни қувонтирадими?
A. Албатта, зиёфат бўлади-ку
B. Йўқ, ахир бир ёшга қарайман
C. Оддий кунларимдан бири сифатида қарайман
5. Сиз шаҳардан ташқаридаги дўстларингизни кўриб келмоқчисиз-у, бироқ кеч кириб қолган
A. Барибир бораверaман, йўли ҳам бўлиши мумкин
B. Қўрқувдан бормай қўяқоламан
C. Мени у ёққа бирон киши олиб бориб қўйишини илтимос қиламан
6. Сиз кўп йиллдан бери ишлаётган фирма тусатдан синди, дейлик. Юзага келган вазиятдан қандай чиққан бўлардингиз?
A. Мен албатта тез орада янги иш топиб оламан
B. Аввалига яхшилаб дам олиш учун бирон жойга кетаман
C. Келажагим учун қўрқув мени даҳшатга солади.
7. Ёлгиз ўзингиз тўшакда ётибсиз. Уйқу олдидан нималар ҳақида ўйлайсиз
A. Ҳозиргина телевизордан кўрган фильмим тўғрисида ўйлайман
B. Ҳамма эшиклар ёпилганмикин
C. Ҳеч нарсани ўйламай, диққатимни уйқуга кетишга жамлайман.

СИНОВ-СЎРОВЛАР ЖАВОБИ КАЛИТИ:

	1	2	3	4	5	6	7
A	2	3	3	2	1	2	1
B	1	2	1	3	3	1	3
C	3	1	2	1	2	3	2

Жавобларингиз бўйича очколарни жамланг. Хулосани газетамизнинг келгуси сешанба сонида ўқийсиз.

Бошқарасизми - бошқариласизми? синов-сўровлари жавоблари бўйича хулосалар:

100-150 очко. Сиз ўз ҳаётингизнинг даргасисиз. Сиз ҳаётингизда рўй бераётган воқеалар учун ўзингизни масъул деб ҳис қиласиз, қийинчиликлардан қўрқмай, уларни ечиб бўлмас муаммо даражасига кўтармай бирма-бир ҳал этиб борасиз. Сиз ўз олдингизда турган вазифани кўриб турасиз ва уни қандай бажариш устида бош қотирасиз. Шу ҳолатда сиз нималарни ҳис этасиз-у нималар ҳақида ўйлайсиз - булар итрофдагилар учун ҳамиша жумбоқ бўлиб қолаверади.

50-99 очко. Сиз бажонидил дарға вазифасини бажаравeрасиз ва керак бўлганида бошқарувни бошқа бир ишончли қўлга топшира оласиз ҳам. Ўз қийинчиликларингиз сабабларини излашда сиз уларга холис баҳо бера оласиз. Мулозаматлилик, мулоҳаза билан иш кўриш ва меҳрибонлик сизга ҳамиша йўлдош. Шундай вазиятлар ҳам бўладики, уларга ҳеч қандай алоқангиз бўлмаса-да, агар зарурат туғилиб қолса, масъулиятни ўз зиммангизга оласиз. Қачон шундай қилиш кераклигини ҳам яхши биласиз. Ўз виждонингизга хилоф иш тутмаган ҳолда сиз бошқалар билан ҳамжиҳат бўла оласиз.

49 очкогача. Сиз кўпинча ҳаёт бошлаган йўлдан кетаверасиз ва тақдир шу экан, вазият шуни тақазо этди деган гаплар билан ўзингизни овутасиз. Мушкилотларингиз учун бошқаларни, бутун дунёни айблайсиз-у ўзингизга гард юқтирмайсиз. Ҳақиқий мустақиллик сиз учун эгаллаб бўлмайдиган довондай туюлади. шунга қарамай, бошқалар билан қандай одам, сизга қандай муносабатда бўлишига қарамай тинч аҳил яшайверасиз.

• *Йиллар ва одамлар*

ЭЗГУЛИК ҲАМИША ЙЎЛДОШ

Инсон ҳаёти унинг халқига, миллатига қилган хизматлари, амалга оширган эзгуликлари билан гўзал. Айниқса, маданият ва маърифатни кўтариш, ёшлар саводхонлигини ўстириш борасидаги ташкилотчилик ҳамиша қадрланади. Бундай қутлуғ ниятли инсонлар эл ардоғига сазовор бўлади. Яқинда ўзининг табаррук 70 ёшини қаршии олган ажойиб педагог, моҳир ташкилотчи, ғамхўр инсон Иззатулла Бекмуродов ана шундай эъзозга лойиқ кишилардан.

Маълумки, Каттақўрғоннинг ўзбек адабиёти, маданияти ва маърифати ривож топишида ўз ўрни бор. Бу ердан азалдан олиму фузалолар, шоиру ёзувчилар, санъаткору зиёлилар кўплаб етишиб чиққан. Айни чоғда ҳам Каттақўрғонда ана шу анъана давом эттирилмоқда. Санъат, адабиёт, маърифат ривож топмоқда. Иш фаолиятини оддий ўқитувчиликдан бошлаган Иззатулла Бекмуродов айнан Каттақўрғон ижодий муҳитини янада шакллантиришига ҳисса қўшганлардан бири.

1942 йили И.Бекмуродов шаҳардаги 1-мактабда ёшларга таълим-тарбия беришдан ўз фаолиятини бошлади. Кейинчалик уни 7-бошланғич мактабга жалб қилишди. Ўша даврларда билимдон, ёшларни ўз ортидан эргаштира оладиган муаллимлар бармоқ билан санарли эди. Иззатулла Бекмуродов эса ўз устида тинимсиз ишлаш, билим ва маҳоратини оширишга ҳаракат қилди. Ана шу мақсадда у Самарқанддаги ўқитувчилар институтида таҳсил олди. Сўнг жонажон шаҳрига қайтиб, аввалига 2-ўрта мактабда ўқитувчи, кейинчалик илмий бўлим мудири бўлиб ишлади. Кейинчалик 4-тўлиқсиз ўрта мактаб директори, шаҳар ва туман фирқа қўмитаси мафкура бўлими мудири вазифаларида ишлади.

Маориф ва фирқа ишида ишлаб обдон чиниққан билимдон ва заковатли бу инсонга янада масъулиятли вазифаларни бемалол ишониш мумкин эди. Чунки қаерда қайси вазифасида ишламасин, ғайратлилиги, ташаббускорлиги туфайли эл эътиборини қозонган эди. 1969 йилда Изаттула Бекмуродовнинг қишлоқ хўжалик ходимлари касаба уюшмаси Каттақўрғон туман қўмитаси раиси лавозимига тайинлашгани асло тасодифий ҳол эмас эди. Раис янги иш жойида ҳам ўзининг халқ ғамида яшаётганлигини кўрсата олди. Қишлоқ хўжалигида ҳамиша ишлар тигиз. Пахта, ғалла ва чорвачиликни ривожлантириш йил бўйи қилинадиган меҳнатга боғлиқ. Иззатулла ака буларни дилдан ҳис этарди. Шу боис ҳар дамда деҳқону чорвадорларни қўллаб-қувватлашга ҳаракат қилди. Ҳар бир мавсум бошланиши олдидан ташаббускорлар билан чиқди. Қишлоқ хўжалиги ходимларини илғорликка даъват этди. Мусобақалар ташкил этиб, ғолибларни моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантириб боришга эътиборни қаратди.

1979 йилда И.Бекмуродов маориф ходимлари туман касаба-уюшмаси қўмитаси раиси этиб тайинланди. Ўқитувчилар билан яна ҳамкорликда ишлаш, уларнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, ижтимоий жиҳатдан ёрдам уюштириш шарафига муяссар бўлиш Иззатулла ака қалбига завқ-шавқ бахшида этди. Шу боис ҳам у ишга жон-дилдан киришди.

Мамлакатда мактаб ва маорифни ислоҳ қилиш, таълим даражасини янада кўтариш айнан шу даврга тўғри келган эди. Шу сабабдан ҳам Иззатулла акага бу жабҳада қаттиқ ишлашга тўғри келди. Туман ўқитувчиларининг шарт-шароитини ўрганиш билан уларга имкон қадар ёрдам кўрсатиш ислоҳотнинг амалга оширилишига муҳим ҳисса бўлиб қўшилди. Иззатулла ака ана шу вазифадан кексалик пенсиясига иззат-икром билан кузатилди.

Аммо у пенсияга чиқсада, ҳамон ғайрати жўшган, ишга чанқоқ эди. Шу сабаб бироз муддат ўқитувчи бўлиб, кейин Каттақўрғон шаҳар тарих ўлкашунослиик музейида илмий ходим сифатида ишлай бошлади. 1994 йили музей директорлигига тайинлашди. Шундан сўнг у музей ишларини бутунлай қайтадан ташкил этди. Кенг кўламдаги қурилиш-таъмирлаш ишларини амалга оширди. Бешта бўлим ташкил этди. Музей республика мустақиллиги даврида миллий удумларга мос ҳолда жиҳозланди. Иззатулла ака айни пайтда ҳам музейга бошчилик қилиб, унинг ишларини давр талаблари даражасига кўтариш ҳаракатида ғайрат кўрсатмоқда.

55 йилдан буён турли жабҳаларда ишлаб келган Иззатулла Бекмуродовнинг самарали меҳнатлари муносиб тақдирланди. Кўкрагини кўплаб орден ва медаллар безаб турибди.

Ўз юрти, халқи фаровонлиги йўлида ибратли ишларни амалга оширган Иззатулла Бекмуродов ҳамон тиниб-тинчимайди, жўшқин меҳнати билан элга хизмат қилаётир.

Ўсар АБДУРАҲИМОВ,
«Ишонч» мухбири.

• *Таклиф киритади*

ПАЗАНДА МЕҲНАТИ ҲАМ АЗИЗ

Узбекистонимиз истиқлолидан сўнг юз бераётган қувончли ўзгаришларни ҳар қадамда кўриб, билиб турибмиз. Гарчи, бозор иқтисодиётига ўтиш босқичи айрим соҳаларда вақтинчалик қийинчиликларни келтириб чиқараётган бўлса-да, Президентимизнинг қатор Фармонлари билан меҳнаткаш инсон ҳақида ғамхўрликлар, катта-ю кичикни баробар хурсанд қилмоқда. Кексалар, қаровчисиз кишилар, ногиронлар, кўп болали оилалар ва бошқаларни ижтимоий муҳофазалашга доир ҳужжатлар шулар жумласидандир. Айниқса, кейинги вақтда оғир шароитда ишлаган қурувчилар, шунингдек, шифокорлар, ўқитувчиларнинг нафақага чиқиш ёшини камайтириш билан боғлиқ қарор ҳам бу соҳаларда меҳнат қилаётганларга катта эътибор далилидир. Шу ўринда мен ўзимни узоқ йиллардан бери ўйлантириб келаётган бир масалани тилга олиб уни меҳнаткаш учун энг яқин ва қадрдон ҳисобланган «Ишонч» саҳифалари орқали ўртоқлашишни лозим топдим.

Гап шундаки, ошхонада, новвойхонада, қандолатчилик цехида ишлаётганлар меҳнатининг ўзига хос гашти бўлиши билан бир қаторда машаққатлари ҳам оз эмас. Шу касбда 40 йилга яқин меҳнат қилаётганим боис мен буни яхши биламан ва ҳар доимо ўз бошимдан ўтказиб юраман. Ташқарида иссиқ одамни беҳаловат қилиб ўзини қўярга жой тополмасдан юрган маҳалларда ҳам биз 70-80 ва ҳатто, 100 даражада қизиётган электр ҳамда газ печлари ёнида туришга мажбурмиз. Шифокорларнинг тасдиқлашларича узоқ муддат электр плита, «зангори олов» олдида таом пишириш, ёғ доғлаш, нон ёпиш, музлаттич ичига қайта-қайта кириб-чиқишлар, эрта тонгдан кечгача шу шароитда юришлар охири саломатликка салбий таъсирини ўтказмасдан қўймайди. Ҳар хил шамоллашларни, унинг асорати эса ревматизм, асабни чарчатиш, кўз кўришини сусайтириш кабиларни келтириб чиқарар экан. Очиғини айтганда, ёши элликдан ошган ва шундай шароитларда ишлаганлар ҳолдан тойиб меҳнатга ярамай қолишяпти. Бугунги иқтисодий тақчиллик даврида эса фақат ишлаган, ишга ярайдиган одамгина сақлаб турилади. Қўлидан иш келмай қолганларга эса 57-58 ёшларидаёқ жавоб бериб юборилияпти. Хўш, энди улар қаерга боришади? Бошқа иш қўлларидан келмайди ҳам, бошқа касблари йўқ-ку ахир!

Шунинг учун ҳам мен умумий овқатланиш соҳасининг бевосита ишлаб чиқаришида ишлаётган эркаклар ва аёллар учун меҳнат шароитлари яратиш мезонларини ишлаб чиқиш, шу асосда норматив ҳужжатлар қабул қилиш масаласи касаба уюшмалари тармоқ Марказий Қўмитасида кўриб чиқилиши, тегишли тадбирий чоралар кўрилишини таклиф қилардим.

Мени анчадан бери ўйлантириб келаётган иккинчи масала шуки, янги ҳаётга, янгича замонга қадам қўйганимизга ҳам мана, беш йил тўлди. Албатта, ўтмишсиз келажак йўқ, деганларидек, мустақиллигимиз бизни дунёга ўзгача назар билан қарашга ўргатаётган бўлса-да, ҳеч ким ўтмишдан бутунлай юз ўгириш керак, деб кўрсатма бераётгани йўқ. Собиқ иттифоқ даврида «Меҳнат ветерани» деган нишон бўларди. Бир жойда ва бир соҳада 20 йил ишлаганлар шундай нишонни меҳнатига нисбатан эл ҳурмати нишонаси сифатида тақиб юришарди. Хўш, бунинг нимаси ёмон? Шунинг учун ҳам мен ўша нишоннинг Узбекистонимизга доирини, Узбекистонимиз «Меҳнат фахрийси» деган нишонини тайёрласак ва уни бир касбда, бир жойда узоқ ишлаганларга тақдим этсак. Унга сазовор бўлганлар фахр-ифтихор билан кўкракларига тақиб юришса, қандай яхши бўларди! Ахир, бу уни яна ҳам ўз ишида янги ютуқларга, зафарларга руҳлантирмасмиди, ёшларни шу қабилдаги ҳурматли кишилардек бўлишга интилишга даъват этмасмиди!

Жўрабой АҲМАДЖОНОВ,
Наманган шаҳар умумий овқатланиш жамоа корхонасига қарашли парҳез таомлар ошхонаси ветеран ошпази, ошхонадаги жамоатчилик асосида касаба уюшма қўмитаси раиси.

Узбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши Узбекистон авиаходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг раиси Сатторали Қамбаровга укаси
Абдулқосим ҚАМБАРОВнинг
бевақт вафоти муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

ИШОНЧ

Бош муҳаррир Саидакром САИДВАЛИЕВ

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир қабулхонаси — 56—25—36
Бош муҳаррир ўринбосари — 56—52—89
Масъул котиб — 56—52—78

БЎЛИМЛАР

Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт — 56—82—79. Ахборот ва спорт — 56—87—63. Маънавият ва маданият — 56—82—79. Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш — 56—85—43. Тижорат ва ҳуқуқ — 56—85—66.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:

Андижонда — 5—23—10. Бухорода — 3—50—10. Гулистонда — 2—24—98. Жиззахда —3—82—18. Навоийда —3—41—99. Наманганда — 6—22—10. Нукусда — 2—44—46. Самарқандда — 35—64—24. Термизда — 2—70—07. Тошкентда — 56—82—79. Фарғонада — 24—58—43. Урганчда — 6—03—40. Қаршида — 5—33—71.

Муҳарририятга келган қўлёзмалар (2 оралиқда 5 бетдан ошмаслиги лозим) ва суратлар муаллифларга қайтарилмайди, фойдаланилмаган хатларга жавоб юборилмайди. Таҳририят воситачилик қилмайди. Мақолалардаги ҳамда реклама ва эълонлардаги фикр— мулоҳазалар, келтирилган факт ва рақамлар масъулияти муаллифлар ҳамда реклама ва эълон берувчилар зиммасидадир.

- **Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.**
- **Сешанба ва жума кунлари чоп этилади.**
- **Сотувда эркин нархда.**

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Правда Востока» кўчаси, 24—уй.

- Нашр кўрсаткичи: 64560; 64561.

Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган.

- IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди Офсет усулида босилди. Формати А—2, ҳажми 2 босма табоқ.

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй. Нусхаси — 27.999. Буюртма Г— 0518. Босишга топшириш вақти — 23.00. Топширилди 21.00. Масъул навбатчи: Нодир АЛИМОВ 1 2 3 4 5 6